

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Vahva ja yhtenäinen EU – kohti kestävämpää
Euroopan unionia

VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2021:4

vn.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisu 2021:4

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Vahva ja yhtenäinen EU – kohti kestävämpää
Euroopan unionia

Valtioneuvosto Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtioneuvosto

© 2021 Tekijät ja Valtioneuvoston kanslia

ISBN pdf: 978-952-383-713-3

ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta Vahva ja yhtenäinen EU – kohti kestävämpää Euroopan unionia

Valtioneuvoston julkaisu 2021:4

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Valtioneuvoston kanslia

Kieli suomi

Sivumäärä 39

Tiivistelmä

Selonteossa esitetään hallituksen EU-politiikan peruslinja keskeisiin Euroopan unionissa esillä oleviin tai esille tuleviin asioihin. Selonteko perustuu hallitusohjelman EU-poliittisille painopisteille. Suomen tavoitteena on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä Euroopan unioni.

Covid-19-kriisin ja entistä haastavamman toimintaympäristön myötä EU on vahvistamassa kriisikestävyyttään eri politiikan aloilla. Hallitus esittää tässä selonteossa oman näkemyksensä EU:n kriisinsietokyvyn lujittamisesta ja unionin kehityksestä lähivuosina. Selonteko tukee siten Suomen osallistumista Euroopan tulevaisuuskonferenssiin.

Oleennaista on EU:n omien arvojen ja etujen ajaminen, kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen sekä unionin vahvuuksien kehittäminen maailmanlaajuisiin kehityskulkuihin, kuten ilmastonmuutos ja digitalisaatio, vastaamiseksi ja niistä hyötymiseksi. Hyötyjen tulee jakautua laaja-alaisesti eurooppalaista ja globaalia hyvinvointia edistäen.

EU:n resilienssin ja taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväen unionin rakentamisen kannalta eri EU-politiikan sektorit nivoutuvat toisiinsa, mikä korostaa kokonaisvaltaisen ja huolella yhteensovitetun EU-vaikuttamisen merkitystä.

Suomi on aloitteellinen ja yhteistyökykyinen EU-jäsenvaltio, joka tavoittelee eurooppalaista lisäarvoa tuovia ratkaisua sekä EU:n yhtenäisyyttä ja avoimuutta. Rakentavalla ja myönteisellä EU-politiikalla edistetään parhaiten myös kansallisia tavoitteitamme.

Asiasanat selonteko, EU-politiikka, EU-jäsenyys, Suomi Euroopan unionissa, valtioneuvosto, EU, Suomi

ISBN PDF 978-952-383-713-3

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-713-3>

Statsrådets redogörelse om EU-politiken

Ett starkt och enhetligt EU – mot mer hållbarhet inom Europeiska unionen

Statsrådets publikationer 2021:4

Utgivare	Statsrådet		
Utarbetad av	Statsrådets kansli		
Språk	finska	Sidantal	39

Referat

I redogörelsen dras de grundläggande riktlinjerna upp för regeringens EU-politik i centrala frågor som är eller blir aktuella i Europeiska unionen. Redogörelsen baserar sig på regeringsprogrammets EU-politiska prioriteringar. Finlands mål är ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart EU.

I och med covid-19-krisen och den allt mer utmanande omvärlden håller EU på att stärka sin kriställighet inom olika politikområden. I denna redogörelse framför regeringen sin egen syn på hur EU:s kriställighet ska stärkas och unionen ska utvecklas under de närmaste åren. Redogörelsen stöder således Finlands deltagande i konferensen om Europas framtid.

Det är viktigt att driva EU:s egna värderingar och intressen, försvara det internationella regelbaserade systemet och utveckla unionens starka sidor för att möta och dra nytta av de globala utvecklingstrenderna, såsom klimatförändringen och digitaliseringen. Nyttan ska fördelas jämnt så att den främjar både den europeiska och den globala välfärden.

När det gäller EU:s resiliens och byggandet av en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar union är EU:s olika politikområden sammankopplade, vilket framhäver vikten av ett helhetsbetonat och noggrant samordnat EU-inflytande.

Finland är en initiativrik och samarbetsvillig EU-medlemsstat som eftersträvar lösningar som ger såväl europeiskt mervärde som enighet och öppenhet i EU. En konstruktiv och positiv EU-politik främjar bäst också våra nationella mål.

Nyckelord redogörelse, EU-politik, EU-medlemskap, Finland i Europeiska unionen, Statsrådet, EU, Finland

ISBN PDF 978-952-383-713-3 **ISSN PDF** 2490-0966

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-713-3>

Government Report on EU Policy

Strong and united EU – towards a more sustainable European Union

Publications of the Finnish Government 2021:4

Publisher	Finnish Government		
Group Author	Prime Minister's Office		
Language	Finnish	Pages	39

Abstract

The report outlines the Government's EU policy in relation to central pending or future issues at the European Union. The report is based on the EU policy priorities set forth in the Government Programme. Finland aims at a socially, economically and ecologically sustainable European Union.

Along with the COVID-19 crisis and more challenging operating environment, the EU is enhancing its crisis resilience in different policy areas. In this report, the Government presents its own views on the strengthening of the EU's crisis resilience and on the Union's development in the coming years. The report thus also supports Finland's participation in the Conference on the Future of Europe.

It is essential to promote the EU's own values and interests, defend the rules-based international system and develop the Union's strengths in order to respond to and benefit from global trends, such as the climate change and digitalisation. Benefits should be distributed widely, improving both European and global wellbeing.

In respect of building the EU's resilience and an economically, ecologically and socially sustainable Union, the different EU policy sectors are interlinked, which emphasises the significance of comprehensive and carefully coordinated EU influencing.

Finland is a proactive and cooperative EU Member State which strives for solutions generating European added value as well as for the unity and transparency of the EU. A constructive and positive EU policy will also best contribute to promoting our national goals.

Keywords report, EU policy, EU membership, Finland in the European Union, Finnish Government, EU, Finland

ISBN PDF 978-952-383-713-3 **ISSN PDF** 2490-0966

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-713-3>

Sisältö

1	Suomen EU-politiikka vihreän kasvun ja digitalisaation vuosikymmenellä	7
2	Yhteiset arvot kaiken perustana	10
3	Maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali unioni	12
3.1	Ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä	12
3.2	Luonnonvarojen kestävä käyttö	14
3.3	Oikeudenmukainen siirtymä sekä kannustava alue- ja rakennepolitiikka	16
3.4	Uudistava kasvupolitiikka ja yhtenäisemmät sisämarkkinat.....	16
3.5	Avoin ja vastuullinen kauppapolitiikka.....	18
3.6	Maailman paras koulutus.....	19
3.7	Vahva sosiaalinen ulottuvuus, oikeudenmukaisempi työelämä ja vaikuttava terveyspolitiikka.....	20
3.8	Toimivampi talous- ja rahaliitto	22
3.9	Kertaluonteinen elpymisväline ja sen tehokas toimeenpano	24
3.10	Reilu verotus ja omat varat	24
4	EU vahvana globaalina toimijana ja turvallisuusyhteisönä	27
4.1	Arvojaan ja etujaan edistävä unioni	27
4.2	Kokonaisvaltainen lähestymistapa muuttoliikkeeseen ja Schengen-alueen kehittämiseen.....	30
4.3	Kansalaisten kokonaisturvallisuus.....	32
5	EU:n toiminnan ja Suomen EU-vaikuttamisen kehittäminen	35
5.1	Osallistavampi ja avoimempi unioni.....	35
5.2	Tehokkaat toimielimet ja päätöksenteko	36
5.3	Toimiva EU-valmistelu	37
5.4	Suomalaisia toimielimiin	39

1 Suomen EU-politiikka vihreän kasvun ja digitalisaation vuosikymmenellä

Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995, neljännesvuosisata sitten. Moni asia Euroopan integraatiossa on muuttunut näinä vuosina, mutta perusajatus rauhanprojektista säilyy.

EU-jäsenyys on lujittanut paikkamme osana eurooppalaista arvoyhteisöä ja globaalisti toimivaa unionia. Olemme kyenneet vaikuttamaan meitä koskettaviin, kansallisiin ja Euroopan rajat ylittäviin ilmiöihin ja ongelmiin eri tavoin kuin olisimme kyenneet yksittäisenä valtiona. Olemme olleet osa eurooppalaista rauhan, vakauden ja vaurauden projektia, nauttineet ihmisten, tavaroiden, pääomien ja palveluiden vapaasta liikkuvuudesta ja pääsystä yli 450 miljoonan kuluttajan sisämarkkinoille sekä yhteisestä valuutasta ja kaupan ja investointien esteiden purkamisesta. Bruttokansantuottemme on kasvanut EU-jäsenyytemme ansiosta. Myös Suomen kokonaiskauppa ja kansalaisten kokonaisturvallisuus ovat kasvaneet merkittävästi. Suomalaiset ovat hyötäneet EU:n eri politiikoista ja ohjelmista aina Erasmus-vaihdosta erilaisiin tukiin, joilla mahdollistetaan esimerkiksi kestävä ruoantuotanto ja sosiaalista eheyttä eri puolilla Eurooppaa. Myös oikeusturva rajat ylittävissä asioissa on parantunut. Hallitus pitää tärkeänä, että EU:n merkitys Suomelle ymmärretään ja että jatkossakin varmistamme unionin jäsenyyden hyödyt mahdollisimman laaja-alaisesti. EU:lla on ollut kykyä selvitä kriiseistä, ja siltä odotetaan nytkin johtajuutta globaalien ongelmien ratkaisemiseksi.

Tämä selonteko viitoittaa Suomen lähivuosien EU-politiikkaa. Lähtökohtina ovat hallitusohjelman EU-poliittiset painopisteet.

Suomen tavoitteena on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä Euroopan unioni. EU on sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjan ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda2030) toimeenpanoon. Covid-19-kriisi on korostanut tämän merkitystä. Tavoitteemme on unioni, joka on maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmasto- neutraali talous. Euroopan komission pyrkimys rakentaa vihreän kehityksen ohjelmalla (*Green Deal*) EU:sta oikeudenmukainen, hyvinvoiva ja ilmasto- neutraali yhteiskunta vastaa hyvin Suomen tavoitteita.

Talouden elpymistä tukeva rahoitus vauhdittaa osaltaan siirtymistä uuteen vaiheeseen, jossa Euroopan talouskehitys ja kilpailukykyyn kehittyminen ankkuroituvat vihreään kasvuun ja digitaaliseen talouteen. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja Euroopan keskeiseen voimavaraan, vahvaan inhimilliseen pääomaan, nojaten.

Suomen EU-politiikka lähtee siitä, että unionin toiminta tukee hyvinvointiyhteiskunnan kehittämistä ja kansalaisten hyvinvoinnin vahvistamista.

Omiin arvoihinsa ja vahvuuksiinsa nojaava EU kykenee vastaamaan maailmanlaajuisiin megatrendeihin, kuten ilmastonmuutos ja digitalisaatio, ja hyödyntämään niihin liittyvät taloudelliset mahdollisuudet. Mitä paremmin EU onnistuu tässä, sitä kannattavampaa muiden on toimia yhdessä sen kanssa ja seurata samalla tiellä. Kyse on siitä, miten houkuttelevana kumppanina EU näyttäytyy maailmanlaajuisesti ja kykeneekö se asettamaan normeja, joihin mukautuminen on muiden keskeisten toimijoiden edun mukaista.

EU:n toimintaympäristö on muuttunut yhä monimutkaisemmaksi: havaitsemme suurvaltojen voimapolitiikkaa, monenkeskisen sääntöperustaisen järjestelmän kyseenalaistamista sekä nationalismin nousua. Yhdysvaltojen ja Kiinan jännitteinen suhde edellyttää EU:n arvioivan asemoitumisestaan uudessa poliittisessa, taloudellisessa ja ideologisessa kilpailussa. Unionin on vastattava tähän tilanteeseen tukeutumalla yhteisiin arvoihinsa, edistämällä määrätietoisesti tavoitteitaan, vahvistamalla strategista toimintakykyään ja puolustamalla monenkeskistä yhteistyötä. Suomi haluaa kehittää Euroopan unionista entistä vaikuttavamman globaalien toimijain, joka kykenee vastaamaan kansainvälisiin haasteisiin ja edistämään Euroopan vakautta ja vaurautta kestäväällä tavalla.

Unionin strategisen autonomian on perustuttava EU:n omien vahvuuksien kehittämiseksi, reilulle kilpailulle ja maailmantalouteen osallistumiselle sekä EU:n arvojen ja etujen entistä määrätietoisemmalle edistämiseksi ja vastuunkantamiselle ulkoisessa toiminnassa. Toimivilla sisämarkkinoilla ja niiden edelleen kehittämällä sekä avoimella, sääntöperustaisella ja vastuullisella kansainvälisellä kaupalla on jatkossakin keskeinen merkitys kestäväälle kasvulle, eurooppalaisten yritysten kilpailukyvyille ja kansalaisten hyvinvoinnille.

Unionin sisäistä eheyttä ovat viime aikoina koetelleet oikeusvaltioperiaatteen rapautuminen tietyissä jäsenmaissa ja erilaiset jakolinjat, jotka näkyvät muun muassa ilmasto-, talous- ja muuttoliikekeskustelussa. Myös maailmanlaajuinen covid-19-pandemia haastaa EU:ta ja sen taloutta monin tavoin. Esimerkiksi eriarvoisuuden on arvioitu lisääntyvän pandemian myötä.

Unioni on kuitenkin pysynyt yhtenäisenä Yhdistyneen kuningaskunnan EU-eron toteutuessa. Se on myös osoittanut kykyä sopia isoista, vaikeista kokonaisuuksista: esimerkiksi covid-19-kriisiin vastaamiseksi on tehty monia yhteisiä toimia, ja vuonna 2020 saatiin sovittua laajasta elpymiskokonaisuudesta.

EU:n sisäisen yhtenäisyyden vaaliminen ja ulkoisen toimintakyvyn lujittaminen kytkeytyvät toisiinsa monella tavalla. Esimerkiksi muuttoliike moniulotteisena globaalina ilmiönä

edellyttää unionilta sisäisen ja ulkoisen toiminnan yhdistävää kokonaisvaltaista, ihmis- ja perusoikeuksia kunnioittavaa lähestymistapaa.

Unionin tulee olla vahva turvallisuusyhteisö. Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, vastaaminen hybrdivaikuttamiseen, kuten kyberhyökkäyksiin, sekä kansainväliseen rikollisuuteen ja muihin rajat ylittäviin turvallisuusuhkiin, huoltovarmuus sekä muu unionin ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden edistäminen kytkeytyvät toisiinsa luoden pohjaa kansalaisten kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle.

EU on lujittamassa kriisinkestävyttään eri politiikka-alueilla. Hallitus esittää tässä selonteossa oman vastauksensa tähän EU:n niin sanotun resilienssin vahvistamiseen ja unionin kehittämiseen 2020-luvun alkupuolella. Selonteko viitoittaa siten myös Suomen osallistumista Euroopan tulevaisuuskonferenssiin.

EU:n kriisinsietokyvyn ja taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväen unionin rakentamisen näkökulmasta eri EU-politiikan osa-alueet linkittyvät tiiviisti toisiinsa. Siksi kokonaisvaltainen, huolellisesti yhteensovitettu EU-politiikka on olennaista.

Suomen vahvuutena on aloitteellinen, johdonmukainen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön myönteisesti suhtautuva linja. Jatkamme toimintaamme yhteistyökykyisenä jäsenvaltiona, joka etsii aktiivisesti yhteisiä, eurooppalaista lisäarvoa luovia ratkaisuja ja edistää avoimuutta. Aloitteemme tukevat unionin yhtenäisyyttä. Vain olemalla rakentavasti mukana kaikessa yhteistyössä ja keskustelussa EU:n kehittämisestä, saamme äänemme kuuluviin, näkemyksillemme painoarvoa ja voimme ajaa omia tavoitteitamme ja etujamme sekä vaikuttaa EU:n tulevaisuuteen. Suomi edistää pohjoismaista yhteistyötä myös EU:ssa.

2 Yhteiset arvot kaiken perustana

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Ne on huomioitava kaikessa EU:n ja jäsenvaltioiden toiminnassa, samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden velvoitteet. Suomi jatkaa vaikuttamista sen puolesta, että EU:n yhteisistä arvoista pidetään unionissa tiukasti kiinni.

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat yhteiskuntiemme ja EU:n kulmakiviä, jotka kytkeytyvät toisiinsa ja vaikuttavat ratkaisevasti unionin toimintaan sekä kansalaisten arkipäivään ja yritysten toimintaympäristöön. Näitä arvoja on edistettävä kokonaisvaltaisesti, mikä vahvistaa EU:n yhtenäisyyttä, hyväksyttävyyttä ja uskottavuutta sekä jäsenvaltioiden välistä luottamusta. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin. Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeisiä paitsi kansalaisten oikeuksien toteutumisen myös sisämarkkinoiden toimivuuden, kasvun ja investointien kannalta. Ne ovat myös terveen julkisen talouden edellytyksiä.

Yhteiset arvot – ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo ja oikeusvaltio – sekä jäsenvaltioiden keskinäinen solidaarisuus ovat unionin kriisinsietokyvyn perusta. Puutteet niiden toteutumisessa lisäävät myös eurooppalaisten yhteiskuntien ja EU:n haavoittuvuutta sisäisesti ja ulkoisesti.

Toimia oikeusvaltion vahvistamiseksi on jatkettava. EU:n oikeusvaltiovälineitä tulee kehittää edelleen ja niiden tulee olla tarkoituksensa mukaisessa käytössä. Komission oikeusvaltioperiaatetta koskeva tarkastelukierros ja toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseksi, neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelu, EU:n uusi oikeuksien ja arvojen rahasto, rahoituskehukseen sisältyvä uusi oikeusvaltiomekanismi ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan mukainen unionin arvojen rikkomista koskeva menettely tulee nähdä toisiaan täydentävinä. Komissiolla on keskeinen rooli EU:n oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen varmistamisessa, ja on tärkeää, että komissio käyttää välineitään, kuten rikkomusmenettelyjä, aktiivisesti. Osallistuminen EU:n tuomioistuinasioihin on yksi vaikuttamisen kanava. Oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja oikeussuojan saatavuuden takaaminen on keskeinen oikeusvaltion velvoite. Kehittämällä oikeusalan yhteistyötä ja vuoropuhelua vahvistetaan oikeusvaltiokulttuurin perustaa sekä rajat ylittävää oikeusturvaa.

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen on Suomelle keskeinen prioriteetti. EU:n toimia rasismien ja syrjinnän torjumiseksi tulee tehostaa. EU:n tulee toimeenpanna tehokkaasti vahvaa tasa-arvostrategiaansa. Toimeenpanossa on tärkeä korostaa muun muassa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista EU:n eri politiikka-alueille,

sukupuolitietoista budjetointia, sukupuolivaikutusten arviointia, sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisyä, seksuaalioikeuksien vahvistamista sekä sukupuolten tasa-arvon edistämistä työelämässä, esimerkiksi palkka-avoimuutta lisäämällä. Suomi toimii EU:ssa aktiivisesti ja järjestelmällisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja muun muassa niitä koskevan vakiintuneen terminologian, kuten ”sukupuolten tasa-arvo”, ylläpitämiseksi. Tämä on entistä tärkeämpää, kun universaalien ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon kyseenalaistaminen on lisääntynyt Euroopassa. Suomi pitää EU:n uutta seksuaalivähemmistöjen oikeuksia koskevaa strategiaa tärkeänä askeleena seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksien edistämiseksi EU:ssa.

Lisäksi **EU:n perusoikeuskirjan** toimeenpanoa on tehostettava sekä EU-tasolla että kansallisesti. EU:n liittymisessä **Euroopan ihmisoikeussopimukseen** on myös edistytävä. Suomi tukee EU:n liittymistä naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen (Istanbulin sopimus). EU:n perusoikeusvirastolla on tärkeä rooli perusoikeuksien toteutumisen edistämässä unionissa. Suomi jatkaa työtä viraston toimintaedellytysten vahvistamiseksi, sen toimivaltuuksien laajentamiseksi poliisiyhteistyön ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalle sekä viraston asiantuntemuksen täysimääräiseksi hyödyntämiseksi.

Demokratian kehittäminen unionissa vaatii pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä, jota **Euroopan demokratiatoimintasuunnitelma** tukee. Osallistavassa ja kestävässä yhteiskunnassa kaikki saavat äänensä kuuluviin ja kaikilla on yhtäläiset oikeudet ja osallistumisoikeudet. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten parantamiseen. Demokratian kriisinkestävyyttä EU:ssa tulee rakentaa suojelemalla demokraattisia instituutioita, lisäämällä demokratiakasvatusta ja vahvistamalla kansalaisten kriittistä medialukutaitoa sekä tiedotusvälineiden moninaisuutta. Lisäksi eurooppalaisella yhteistyöllä on parannettava varautumista epäasialliseen vaalivaikuttamiseen.

Unionin toimintaa talous-, sosiaali-, koulutus- ja muun yhteiskuntapolitiikan aloilla määrittää vahva **pyrkimys oikeudenmukaisuuteen**. Euroopan sosiaalinen peruskirja ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari toimivat tässä suunnannäyttäjinä. Suomi näkee eurooppalaisena talousmallina järjestelyn, jossa toimiva ja kilpailukykyinen markkinatalous yhdistyy vahvaan hyvinvointivaltioon. Suomi edistää unionin toiminnassa tätä ajattelua muun muassa hyvinvointitalousteeman puitteissa.

Unionin toiminnan hyväksyttävyyden ja jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen lujittamiseksi korruption, veronkierron ja harmaan talouden torjunnan toimia tulee jatkaa määrätietoisesti. EU tarvitsee **korruption vastaisen strategian**, ja sen tulee olla aktiivinen toimija kansainvälisessä korruption vastaisessa työssä ja liittyä Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimielimen (GRECO) täysjäseneksi.

3 Maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali unioni

Yhteiskuntiemme resilienssin, EU:n kilpailukyvyyn, ekologisen kestävyuden sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kannalta on välttämätöntä, että EU:n kasvustrategia perustuu ilmastoneutraalin talouden luomiseen. EU:n tulee lujittaa asemaansa globaalissa toimintaympäristössä omiin vahvuuksiinsa, kuten reiluun markkinatalouteen, nojautuen eikä esimerkiksi protektionismiin turvautuen.

3.1 Ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä

Tulevan vuosikymmenen aikana **ilmastoneutraalisuuden** – jota EU-tasolla tavoitellaan vuoteen 2050 mennessä ja kansallisesti jo 2035 mennessä – saavuttamiseksi tarvitaan laaja-alaisia talouden rakennetta uudistavia toimia. Kaikilla yhteiskunnan ja talouden osaloilla on merkitystä ilmastoneutraalissa siirtymässä, eikä eri politiikkojen tulisi toimia oikeudenmukaista ja menestyksekkästä vihreää siirtymää vastaan. Vältetään vahinkoa (*do no harm*) -periaate on tässä keskeinen ohjenuora.

Euroopan on huolehdittava luontopääoman säilyttämisestä ja ennallistamisesta. Vuoteen 2030 ulottuva EU:n **biodiversiteettistrategia** on tärkeä väline tämän tavoitteen saavuttamisessa. Itämeren pelastaminen tulee nostaa EU:n kärkihankkeeksi.

EU:ssa tulee edelleen jatkaa **kasvihuonepäästöjen vähentämistä** sekä luonnon monimuotoisuuden suojelua kestävää kasvua ylläpitävin keinoin. Päästövähennystavoitteita tukevien teknologioiden kehittäminen ja käyttöönotto vaativat sekä julkisia että yksityisiä investointeja. Lainsäädäntötyössä on pyrittävä kustannustehokkuuteen, ennakoitavuuteen ja pitkäjänteisyyteen sekä suotuisan investointiympäristön luomiseen kestävällä tavalla. Lainsäädännön tulisi olla teknologianeutraali, eli teknologian kehitystä ja innovaatioita kannustavaa ja mahdollistavaa, ei vain jo olemassa oleviin ratkaisuihin tukeutuvaa. EU:n ilmasto-, ympäristö- ja kestävä kehityksen tavoitteiden tulee toteutua unionin toiminnassa läpileikkaavasti.

Kiertotalouteen siirtymistä on vauhditettava, sillä sen avulla paitsi tehostetaan ilmastonmuutoksen hillintää myös parannetaan merkittävästi resurssitehokkuutta ja vähennetään tuontiriippuvuutta kriittisistä materiaaleista. EU:n sisämarkkinoiden kannalta mahdollisuuksia on erityisesti vähähiilisessä rakentamisessa ja rakennusalan kiertotaloudessa.

Kiertotalous edellyttää myös kestävää biotaloutta ja kemikaalien kestävää hallintaa, jota tarvitaan sekä ihmisten terveyden että ympäristön suojelemiseksi entistä paremmin. Luonnonvarojen kestävä käyttäminen on luonnon monimuotoisuuskadon pysäyttämisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän ohella keskeistä yhteiskuntien kestäväen kehityksen kannalta.

EU:n on kyettävä hyödyntämään siirtymä ilmastoneutraaliin talouteen keskeisenä liiketoiminta- ja vientimahdollisuuksia avaavana kilpailukykytekijänä. Digitalisaation mahdollisuudet tulee ottaa huomioon täysimääräisesti ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi. Panostamalla tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin sekä ottamalla tehokkaasti käyttöön **uutta teknologiaa** Suomi voi toimia edelläkävijänä.

EU:n toimien ja tavoitteiden tulee perustua luotettavaan **tutkittuun tietoon**. Tiedepohjaisesti on arvioitava sekä valittavia toimia että valittujen toimien riittävyttä ilmastonmuutoksen ja luontokadon pysäyttämiseksi sekä ympäristön tilan parantamiseksi.

Maapallon lämpötilan nousu tulee rajoittaa 1,5 celsiusasteeseen ilmastonmuutoksen vakavimpien seurauksien välttämiseksi. EU:n tulee **aktiivisella ilmastodiplomatialla** edistää tavoitteiden saavuttamista kansainvälisellä tasolla.

EU-tasolla on sitouduttava kunnianhimoisiin toimiin energijärjestelmän laaja-alaiseksi irrottamiseksi fossiilisista polttoaineista. Päästöjen vähentämisen on oltava ensisijainen tavoite EU:n **ilmasto- ja energiapoliittista lainsäädäntökehystä uudistettaessa** ja kustannustehokkuuden tätä työtä ohjaava periaate.

Tärkein väline vähähiilisten ratkaisuiden edistämässä on **päästökauppa**. Suomi katsoo, että päästökauppadirektiivin uudistamisella tulisi vaikuttaa siihen, että päästöoikeuksien hinta pysyy riittävän korkeana, jotta se ohjaa tehokkaasti ja nopeasti päästöjen vähentämiseen. Samalla tulee huolehtia eurooppalaisen teollisuuden kilpailukyvästä.

Tässä vaiheessa Suomi ei pidä kannatettavana tieliikenteen sisällyttämistä yleiseen päästökauppaan, koska se ei todennäköisesti johtaisi tieliikenteessä tarvittaviin päästövähennyksiin ja saattaisi haitata lyhyellä aikavälillä päästökaupan toimintaa. Mikäli **tieliikenteen päästökauppa** otettaisiin käyttöön, se tulisi luoda omaksi erilliseksi järjestelmäksi ja kohdentaa polttoaineenjalostajille tai jakelijoille. Vaihtoehtoisesti Suomi voi tukea tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksen kattavan erillisen päästökaupan selvittämistä.

Suomi pitää tärkeänä, että EU vaikuttaa tehokkaasti siihen, että **Kansainvälinen merenkulkujärjestö** (*International Maritime Organization, IMO*) sopisi mahdollisimman pian unionin alustavan kasvihuonekaasupäästöstrategian tavoitteiden kanssa linjassa olevien ja mahdollisimman kunnianhimoisten päästövähennyskeinojen käyttöön otosta.

Suomi vaikuttaa **merenkulun päästökaupan** valmisteluun siten, että komission ehdotus vähentäisi tehokkaasti päästöjä sekä sisältäisi elementtejä, joilla pidetään huoli kilpailukyvyistä ja huomioidaan talvimerenkulun erityisolosuhteet.

Vedyllä voi olla keskeinen rooli tulevaisuudessa esimerkiksi teollisuusprosessien ja liikenteen päästöjen vähentäjänä. EU:n tulee edistää sellaisten teknologioiden kehittämistä, joilla voidaan puhtaasta sähköstä tuotetulla vedyllä tai synteettisillä polttoaineilla korvata fossiilisia polttoaineita ja tuotteita (niin sanotut sähköstä tuotteiksi eli *Power-to-X*-ratkaisut).

EU-tason toimilla voidaan myös edistää eurooppalaisen **akkuteollisuuden** kehitystä.

Liikenteen päästöjen vähentämiseksi EU:ssa on edistettävä erityisesti sähköistymistä sekä kestävien vaihtoehtoisten liikennepolttoaineiden tuotantoa ja kehitettävä jakeluinfrastruktuuria sekä vaihtoehtoisten polttoaineiden ja käyttövoimien hyödyntämistä kaikissa liikennemuodoissa. On tärkeää, että EU-tasolla uusiutuvia polttoaineita ohjataan erityisesti lento- ja meriliikenteen sekä raskaan liikenteen käyttöön. Lisäksi on parannettava vähäpäästöisten ja päästöttömien ajoneuvojen saatavuutta. Suomi kannattaa komission suunnitelmia **lentoliikenteen uusiutuvien polttoaineiden** tuotannon ja käytön lisäämiseksi. Suomi pitää tärkeänä, että lentoliikenteen uusiutuvien polttoaineiden EU-tasoisien jakeluelvoitteen käyttöönottoa selvitetään.

EU:n tulisi nopeuttaa siirtymää kestävämpiin kulkumuotoihin ja edistää **eri liikennevälineet yhdistäviä asiakaslähtöisiä liikkumisen palveluita**. Kevyttä liikennettä pitää edistää koko unionin alueella.

3.2 Luonnonvarojen kestävä käyttö

Euroopan **luonnon monimuotoisuuden** on oltava riittävän elpymisen tiellä vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena tulee olla luonnonvarojen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä käyttö ja kehitys, joka turvaa paitsi luonnon monimuotoisuuden säilymisen myös tähän perustuvat elinkeinot. Lintu- ja luontodirektiivien liitteitä tulee päivittää tieteellisen tiedon pohjalta ottaen huomioon muutokset lajien kannoissa, levinneisyysalueissa, elinympäristöissä sekä uhanalaisuusarvioinneissa. Päivityksessä tulee tarkastella myös sosiaalista kestävyyttä.

Suomelle **metsien** merkitys on keskeinen talouden ja työllisyyden kannalta, ja lisäksi ne tarjoavat merkittävimmän luonnonvaramme puun, jonka avulla voimme korvata useita fossiilisia materiaaleja. Metsät ovat myös keskeisiä luonnon monimuotoisuuden kannalta sekä ilmastonmuutosta hillitseviä nieluja. Metsäpolitiikan tulee olla jatkossakin EU:ssa kansallisen päätäntävällän piirissä, koska jäsenvaltiot ja niiden olosuhteet ovat erilaisia. Suomi vaikuttaa aktiivisesti EU:n metsiin liittyvien politiikkatoimien valmisteluun.

Pidemmällä aikavälillä **maankäyttösektorin nielun** merkitys ilmastotavoitteiden saavuttamisessa kasvaa, ja on odotettavissa, että myös EU-tason sääntely ja politiikkatoimet lisääntyvät. Maa- ja metsätalous ovat ainoat elinkeinot, joissa sidotaan hiiltä, ja siten keskeisessä asemassa, kun tavoitellaan maankäyttösektorin nielun ylläpitoa ja kasvua. Uudessa maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsiä koskevassa **LULUCF-asetuksessa** tulisi kannustaa varastojen ja nielujen vahvistamiseen nykyistä paremmin sekä mahdollistaa niiden huomioonottaminen taakanjakosektorilla joustoina kuten nykyisessä järjestelmässä. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaisuudessa maankäyttösektorin hiilinielut ja varastot otetaan todenmukaisesti huomioon ilmastolaskelmissa. Ei tule luoda tilannetta, jossa jokin maa voi hyötyä Suomen metsänieluista ja jättää niiden avulla päästövähennyksiä tekemättä.

Metsäteollisuus on Suomelle tärkeä, ja sen merkitys voi edelleen vahvistua uusien, fossiilisia korvaavien tuotteiden ja raaka-aineiden myötä. Suomi edistää **kestävän biotalouden** mahdollisuuksia ilmastomuutoksen torjunnassa. Puurakentaminen voi osaltaan toimia ratkaisuna sekä rakentamisen elinkaari päästöjen vähentämiseen että pitkäaikaisen hiilinielun lisäämiseen myös rakennetussa ympäristössä. Metsien käytössä on myös huomiotava biodiversiteettikadon torjumisen vaatimukset.

Ruuantuotannon jatkuminen koko EU:n alueella on keskeistä niin yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja -kriinskestävyyden kuin maaseutualueiden elinvoimaisuuden näkökulmasta. Tähän tarvitaan **yhteistä maatalouspolitiikkaa**, joka huomioi viljelijöiden toimeentulon, jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet ja erityispiirteet, turvallisten ja terveellisten elintarvikkeiden saatavuuden kuluttajille, luonnon monimuotoisuuden ja ruuantuotannon ilmastokestävyyden sekä eläinten hyvinvoinnin. On tärkeää kehittää johdonmukaisesti EU:n ruokajärjestelmää entistä kestävämpään suuntaan. Esimerkiksi maatalouden ilmasto- ja vesistö päästöjen vähentämisen, kestävän maankäytön ja hiilinielujen kasvattamisen, tuotantoeläinten hyvän kohtelun ja antibioottiresistenssin torjunnan merkitys nousee yhteisessä maatalouspolitiikassa, ja näihin tavoitteisiin tulee pyrkiä laajalla ja kehittyvällä keinovalikoimalla. **Kalatalouden** harjoittamista Itämerellä niin ekologisesti kuin taloudellisesti kestävästi on edistettävä EU:ssa.

On nähtävissä, että keskipitkällä aikavälillä EU:ssa siirrytään perinteisestä maataloustuotantoon ja markkinoihin keskittyvästä politiikasta kohti laajempaa ja kokonaisvaltaisempaa **koko ketjun kattavaa ruokapolitiikkaa**. Suomen näkemyksen mukaan tässä tulee ottaa tasapainoisesti huomioon näkökulmat, jotka liittyvät niin ruoantuottajien tulotasoon kuin asemaan elintarvikeketjussa, ympäristö- ja ilmastokysymyksiin, ruoan turvallisuus- ja terveellisyysnäkökohtiin sekä eläinten hyvinvointiin. Suomi pitää myönteisenä tavoitteena nostaa luonnonmukaisen tuotannon määrää, kuten **Pelloilta pöytään -strategian** yhteydessä on linjattu.

3.3 Oikeudenmukainen siirtymä sekä kannustava alue- ja rakennepolitiikka

On välttämätöntä huolehtia EU:n vihreän kehityksen ohjelman ja vahvan sosiaalisen ulottuvuuden johdonmukaisuudesta ja tiiviistä yhteydestä. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden on poikkileikkava ilmastotyötä. Ilmastopolitiikan toimien on oltava sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisia, jotta niiden toimeenpano on tehokasta ja kansalaisten näkökulmasta hyväksyttävää. Tämä tarkoittaa tukea niille alueille, toimialoille ja työntekijöille, joita muutos eniten koskee. On tärkeää, että EU:n budjetista tuetaan **oikeudenmukaista siirtymää** kaikissa jäsenvaltioissa. Edellytyksenä tuen saamiselle on jäsenvaltion sitoutuminen EU:n ilmastotavoitteisiin.

EU:n yhteisen **alue- ja rakennepolitiikan tärkein tehtävä on kaventaa jäsenmaiden ja niiden alueiden välisiä eroja**. Alue- ja rakennepolitiikan painotukset kilpailukykyä, sosiaalista osallisuutta sekä vihreää ja digitaalista siirtymää tukeviin uudistuksiin ovat tärkeitä. Rakennepolitiikan tulee kannustaa jäsenvaltioita rakenteellisiin uudistuksiin sekä rakennemuutoksen kohteena olevien sektoreiden tukemiseen. Vähiten kehittyneiden alueiden tuelle EU:ssa on erityinen tarve. Suomelle keskeinen erityiskysymys on pohjoisten harvaan asuttujen alueiden tukeminen.

3.4 Uudistava kasvupolitiikka ja yhtenäisemmät sisämarkkinat

Yhteinen **sisämarkkina** on yksi EU:n suurimmista saavutuksista, ja sen toimivuus on edellytys koko EU-alueen kestäväälle kasvulle ja kilpailukyvyille. Suomen tavoitteena on EU:n sisämarkkinoiden kehittäminen tavalla, joka vahvistaa kestäväää kasvua, kilpailukykyä sekä unionin kriisinsietokykyä. Vahvat ja yhtenäiset sisämarkkinat ovat paras tae pyrittäessä saavuttamaan unionin strategista riippumattomuutta. Sisämarkkinoiden on oltava avoimet ja kilpailulliset ja niiden on tarjottava eurooppalaisille yrityksille ja teollisuudelle parhaat edellytykset menestyä. Kaiken kokoisilla yrityksillä on oltava oikeudenmukaiset toimintaedellytykset ja mahdollisuudet markkinoille pääsyyn. Tämä edellyttää myös sisämarkkinasääntöjen tehokasta täytäntöönpanoa. Suomi ajaa unionissa uudistavaa ja innovaatioita tukevaa, toimialarajat ylittävää sekä vihreää ja digitaalista siirtymää vauhdittavaa **teollisuuspolitiikkaa** – hyödyttäen näin myös kansallisia elinkeinopolitiikan tavoitteita.

Suomen kaltaiselle maalle vientiä mahdollistavat infrastruktuurit, kuten satamat ja horisontaaliset hankkeet, ovat poikkeuksellisen tärkeitä. Suomi osallistuu aktiivisesti TEN-T-verkon kehittämiseen ja laajennetun ydinverkon tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

EU:n vahva **tutkimus- ja innovaatio- ja investio-ohjelma** on välttämätön, jotta voidaan vahvistaa unionin kilpailukykyä ja yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamista.

Suomen pitkäaikaista tavoitetta **palveluiden sisämarkkinoiden** kehittämiseksi viedään eteenpäin työntekijöiden oikeudet turvaten, pienten ja keskisuurten yritysten asema huomioiden ja digitaalisten palveluiden mahdollisuuksiin keskittyen.

EU:n on panostettava erityisesti innovaatiopolitiikan keinoin **digitalisaatioon** ja uusiin teknologioihin keskeisimpinä talouden uudistajina ja eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykytekijöinä. EU:n tulee olla globaali edelläkävijä **ihmiskeskeisen datatalouden** kehittämisessä. Arvopohjaisella ja luottamusta vahvistavalla lähestymistavalla luodaan uusia markkinoita ja kehitetään ennakoitavaa säädösympäristöä. Eurooppalaisilla yrityksillä ja kansalaisilla tulee olla mahdollisuus määrätä oman datansa hallinnasta ja oikeus valita palveluntoimittajansa avoimilta kilpailluilta markkinoilta. Kunnianhimoisilla datapolitiikan toimilla edistetään datan jakamista ja käyttöoikeuksien määrittelyä, luodaan yhteentoimivia tiedonvaihtoratkaisuja sekä mahdollistetaan uusien teknologiaratkaisujen käyttöönottoa. Kaikessa toiminnassa tulee huolehtia digitaalisesta turvallisuudesta, tietoturvasta ja henkilötietojen suojasta, samoin kuin digitaalisen osallisuuden vahvistamisesta ja digiköyhyyden vähentämisestä muun muassa rakennerahastoja hyödyntäen.

EU:sta on myös luotava **tekoälyn** kehittämiselle ja soveltamiselle suotuista toimintaympäristö. Tekoälyn sääntelyn tulee perustua vapauden, ihmisarvon ja yksityisyyden suojan arvoihin ja tarjota myös eettisesti kestävä toimintakehys. Digitaalisten ratkaisujen, tekoälyn ja algoritmien kehittämisessä on tärkeää kiinnittää huomiota yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen. Suomen kansallinen työ tekoälyn käyttöönoton edistämiseksi voi toimia esimerkkinä EU-tason käytänteitä kehitettäessä.

EU:lta edellytetään vahvaa kilpailupoliittista otetta, ja sen on varmistettava tehokas ja yhdenmukainen **kilpailu- ja valtioneuvoston sääntöjen** täytäntöönpano, jotta elinkeinoelämälle voidaan turvata välttämätön toimintaympäristön ennakoitavuus ja tasapuolisuus. Kilpailusääntelyn on vastattava digitaalisen talouden tarpeisiin mukaan lukien muun muassa alustatalouden myötä esiin nousevat kilpailuvääristymät. Valtioneuvoston sääntöjen tulee tarkoituksenmukaisella tavalla ja kilpailuvääristymiä aiheuttamatta tukea ilmastotavoitteiden saavuttamista ja siirtymistä ilmaston neutraaliin talouteen. Sisämarkkinoilla toimivien kolmansien maiden yritysten on noudatettava vastaavia sääntöjä kuin eurooppalaisilta yrityksiltä ja teollisuudelta edellytetään. Suomen etu on, että komissiolla säilyy itsenäinen rooli EU:n kilpailu- ja valtioneuvoston politiikan keskeisimpänä toimijana.

Covid-19-kriisi on paljastanut kansainvälisiin talouden häiriöihin liittyviä haavoittuvuuksia EU-jäsenmaissa. Komissio on kehittänyt EU:n politiikkaa ohjaavaksi käsitteeksi

”**avoimen strategisen autonomian**”. Konseptin tarkempi määrittely on kesken, ja tilanne tarjoaa runsaasti tulkinnanvaraa sille, mitä avoin strateginen autonomia pitää sisällään ja mitä sillä tavoitellaan. Suomi korostaa, että kyse ei saa olla kiertoilmaisusta protektionismille. Unionin strategisen autonomian ja kilpailukyvyn on perustuttava sen omien vahvuuksien kehittämiseksi sekä reilulle kilpailulle ja maailmantalouteen osallistumiselle.

Covid-19-pandemia on tuonut esiin tarpeen vahvistaa unionin kriisinsietokykyä ja vähentää riippuvuuksia erityisesti tietyillä kriittisillä sektoreilla, kuten lääkkeissä, suojaruosteissa ja raaka-aineissa. **EU:n yhteisen varautumisen ja huoltovarmuuden** kehittäminen on myös Suomen etu. Se edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa huomioidaan unionin ja jäsenvaltioiden välinen työnjako. Tehokkaasti toimivat EU:n sisämarkkinat sekä avoin ja sääntöpohjainen kauppapolitiikka ovat huoltovarmuuden tärkeimpiä mahdollistajia. Suomi ajaa EU:n kriisinsietokyvyn kehittämistä tavalla, joka edistää talouden uudistumista sekä turvaa tasapuoliset toimintaolosuhteet EU:n markkinoilla.

3.5 Avoin ja vastuullinen kauppapolitiikka

EU:lla tulee olla vahva rooli **monenvälisen, Maailman kauppajärjestöön (WTO) perustuvan kauppajärjestelmän** säilyttämisessä ja vahvistamisessa sekä avoimen ja oikeudenmukaisen kaupan puolustamisessa. EU:n kauppapolitiikan tulee olla johdonmukainen osa EU:n ulkosuhteita ja tiiviisti yhteydessä sisämarkkinoiden kehittämiseen ja teollisuuspolitiikkaan. Kauppapolitiikalla on tuettava myös EU:n digitaalista ja vihreää siirtymää, mukaan lukien kiertotaloutta.

Suomelle on ensisijaista edistää monenkeskistä kauppajärjestelmää Maailman kauppajärjestön piirissä. EU:n alueellisten, kahden- ja useanvälisten sopimusten on oltava sopu-soinnussa tämän lähtökohdan kanssa. EU:n tulisi tukea kestävää ja vastuullista kehitystä kaupassa ja investoinneissa. Samoin sen tulisi edistää EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa ja YK:n kestäväen kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa. Tulisi pohtia, kuinka kauppapolitiikalla voitaisiin tehokkaimmin saada aikaan yhteiskuntien muutosta (*societal change*) EU:ssa ja kumppanimaissa.

Muuttuneen globaalin toimintaympäristön valossa on tärkeää lisätä EU:n kykyä tehdä kauppapolitiikassaan ratkaisuja omista lähtökohdistaan ja puolustaa etujaan, mutta Euroopan avoimuus kansainväliselle kaupalle ja investoinneille tulee säilyttää. Samalla EU:n aseman ja kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää sitä, että EU:lla on keinoja vastata tarvittaessa kolmansien maiden epäreiluihin kauppakäytäntöihin, ellei yhteisistä säännöistä kyetä sopimaan. EU:n **kaupansuojavälineitä** tulee hyödyntää EU:n intressien puolustamiseen. On mahdollista, että uusia välineitä esimerkiksi kilpailua vääristäviin valtiontukiin puuttumiseksi tarvitaan.

Yhdysvaltojen hallinnon vaihdos tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa transatlanttista yhteistyötä sääntöpohjaisen kaupan edistämiseksi. EU:n on ajettava myönteisiä kauppasuhteita. Lisäksi sen on oltava tarvittaessa valmis puolustamaan etujaan Maailman kauppajärjestön sääntöjen puitteissa. EU:n pidemmän aikavälin tavoitteena tulee olla entistä syvempi kauppaja- ja investointisuhde Yhdysvaltojen kanssa. On tärkeää, että EU puolustaa aiempaa vahvemmin etujaan ja arvojaan **Kiinan** suuntaan. Tasapainoisemman ja vastavuoroisemman taloussuhteen saavuttamiseksi EU:n tulee edellyttää, että Kiina pitää kiinni sitoumuksistaan ja parantaa markkinoidensa avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

EU:n kauppapolitiikalla poistetaan kaupan esteitä, varmistetaan tasapuolisemmat kilpailuolosuhteet, helpotetaan suomalaisten ja eurooppalaisten yritysten kytkeytymistä globaaleihin arvo- ja hankintaketjuihin sekä edistetään kestävän kehityksen tavoitteita. **Kauppasopimusten** tehokas toimeenpano ja EU:n kahdenvälisen ja alueellisten kauppasopimusten verkon vahvistaminen on tärkeää. Neuvoteltujen sopimusten voimaansaattaminen on tärkeää paitsi sopimusten talousvaikutusten myös EU:n uskottavuuden kannalta. Sopimusten toimeenpanossa tulee varmistaa kaikkien velvoitteiden toteutuminen.

On varmistettava, että EU:n kauppaja- ja investointipolitiikka tukee **kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) ja ilmastotavoitteiden saavuttamista** ja että EU:n kauppasopimuksissa otetaan riittävällä tavalla huomioon sopimusten vaikutukset ympäristöön, kestäväan kehitykseen, tasa-arvoon sekä naisten, tyttöjen ja työntekijöiden oikeuksiin liittyviin kysymyksiin. Kauppasopimusten tulee osaltaan edistää **yritysten yhteiskuntavastuun** toteutumista. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi suhtautuu myönteisesti EU-tasolla säädettävään yritys vastuuseen, jossa otetaan huomioon eri kokoiset yritykset ja kansainväliset arvoketjut. Yritysten kestäväan hallinnointiin liittyviä tavoitteita tulee edistää tavalla, joka huomioi jäsenvaltioiden yhtiöoikeusjärjestelmien erilaiset periaatteet.

3.6 Maailman paras koulutus

Eurooppalaisten **osaamistason vahvistaminen**, koulutuksellisen tasa-arvon lisääminen ja jatkuvan oppimisen tukeminen tulee nostaa keskeiseksi EU-yhteistyön tavoitteeksi. Tämä on edellytys EU:n globaalille kilpailukyvyllle, vihreälle ja digitaaliselle siirtymälle sekä yhteiskuntien resilienssin vahvistamiselle. Samalla se lujittaa tasa-arvoa ja osallisuutta.

Inhimillinen pääoma on Euroopan tärkein voimavara. EU:n strategiseksi tavoitteeksi tulee ottaa eurooppalaisen koulutuksen nostaminen maailman parhaaksi. Tämä edellyttää koulutusinvestointien lisäämistä ja koulutussektorin EU-yhteistyön nostamista uudelle tasolle. Vahvistuvaa *Erasmus+*-ohjelmaa tulee täysimääräisesti hyödyntää koulutuksen, osaamisen ja liikkuvuuden edistämiseksi. Globalissa kilpailussa pärjäävien huippuyliopistojen luomiseksi on vahvistettava verkostomaisia eurooppalaisia korkeakouluja. **Euroopan**

koulutusalue tulee saavuttaa vuoteen 2025 mennessä poistamalla liikkuvuuden ja yhteistyön esteitä ja parantamalla jäsenmaiden koulutusjärjestelmien yhteentoimivuutta. Tarvitaan myös tiiviimpää yhteistyötä tutkimus- ja innovaatiopolitiikan sekä koulutuksen ja osaamisen kehittämisen välille.

Koulutuksen digitalisaatioon liittyvät kysymykset on otettava EU-asialistalle yhä vahvemmin. Kyse ei ole vain kansalaisten digitaalisesta osaamisesta tai liikkuvuutta edistävästä ratkaisusta, vaan myös siitä, kuinka digitalisaatio muuttaa koulutusta ja koulutusjärjestelmiä. EU-tason yhteistyötä tulisi lisätä esimerkiksi tekoälyn hyödyntämisessä opetuksessa ja oppimisessa.

3.7 Vahva sosiaalinen ulottuvuus, oikeudenmukaisempi työelämä ja vaikuttava terveystaloudellinen politiikka

Sosiaalinen ulottuvuus on tärkeä EU:n painopistealue, ja Suomi näkee sen kehittämisen keskeiseksi. Sosiaalisen ulottuvuuden toimien tulisi lisätä unionin hyväksyttävyyttä kansalaisten keskuudessa. Tavoitteena on kehittää hyvinvointia unionissa yleisesti ja pyrkiä elintasoerojen kaventamiseen köyhyyttä ja eriarvoisuutta vähentämällä. Jäsenmaat ovat järjestäneet sosiaali-, työllisyys-, terveys- ja koulutuspolitiikkansa eri tavoin ja eri periaattein, ja Suomen näkemyksen mukaan sosiaalisen ulottuvuuden tulee ottaa järjestelmien monimuotoisuus lähtökohdaksi tulevaisuudessakin. Suomen tavoite on, että sosiaalisen ulottuvuuden aloitteet tukevat pohjoismaisen hyvinvointimallin kehittämistä. Pohjoismaisella hyvinvointimallilla on paljon annettavaa myös EU:n toimien kehittämiseen. EU:n sosiaalisen ulottuvuuden ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin vahvistaminen, sosiaalisten oikeuksien ja työelämän ajantasainen vähimmäissääntely sekä tehokkaampi toimeenpano ovat keinoja sosiaalisesti kestävästä ja tasa-arvoisesta EU:n saavuttamiseksi.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täysimääräinen toimeenpano on olennaista sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen, työelämän oikeudenmukaisuuden ja toimivien sisämarkkinoiden kannalta. Pilarille tarvitaan selkeä ja konkreettinen toimintasuunnitelma, jossa määritellään, mitä toimenpiteitä pilarin toimeenpano edellyttää eri toimijoilta ja millä aikataululla. Sosiaalisten oikeuksien pilarissa asetettuihin tavoitteisiin pyrittäessä tulee hyödyntää EU-tason välineitä, ja muun muassa EU-tason lainsäädäntöä tulee päivittää ja täydentää tarpeen mukaan ja toimivallan rajoissa. Lisäksi tarvitaan systemaattista seuranta- ja poliittista vertaispainetta. Eurooppalainen ohjausjakso on keskeinen väline toimeenpanon seurannassa.

EU:n talous on riippuvainen osaavan työvoiman saatavuudesta. Covid-19-kriisi on nähtävä murroskohtana ja myös mahdollisuutena ohjata **työllisyyspolitiikkaa** tukemaan vihreää ja digitaalista siirtymää. Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka ovat jatkossakin pääasiallisesti jäsenvaltioiden vastuulla, mutta EU-tason yhteistyötä tulee kehittää ja lainsäädäntöä päivittää huomioimaan muun muassa digitalisaatiosta aiheutuvat työelämän muutokset.

Toimivat ja terveet työmarkkinat ovat tärkeitä kestäväen kasvun ja hyvinvointitalouden edistämiseksi. Suomi tukee EU:n vähimmäispalkka-aloitteen tavoitetta varmistaa riittävä palkka kaikille työntekijöille EU:ssa. Samalla työllisyyspolitiikan kansallisia erityispiirteitä, kuten sopimiseen perustuvaa työmarkkinajärjestelmää, tulee kunnioittaa. Suomi tukee EU:n lisätoimia **työsuojelun ja -terveyden** edistämiseksi. Työvoiman liikkuvuuden esteet sisämarkkinoilla tulee poistaa ja eurooppalaisia työmarkkinoita syventää. EU:n ja sen jäsenmaiden on myös jatkettava toimia, jotka edistävät **sukupuolten tasa-arvoa** työelämässä, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä samapalkkaisuutta. Suomi tukee Euroopan tasa-arvoinstituutin toiminnan vahvistamista ja pitää sitä arvokkaana osana unionin työtä.

Hyvinvointitalousnäkökulma huomioidaan EU-yhteistyössä. Suomi edistää aktiivisesti ajattelutapaa, jossa panostukset kansalaisten hyvinvointiin nähdään kestävää talouskasvua tukevana tekijänä. Kestävällä kasvulla voidaan vastavuoroisesti vahvistaa ihmisten ja ympäristön hyvinvointia. Lisäksi on tärkeää systemaattisesti arvioida EU-tason poliittisten päätösten vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin.

EU:n kykyä vastata ja varautua **rajat ylittäviin terveysuhkiin** on vahvistettava. Covid-19-pandemia on osoittanut, että EU-maiden on tarpeen tehdä yhteistyötä ja koordinoida toimiaan kriisien aikana. Kansalaiset odottavat EU:lta toimia terveyden ja hyvinvoinnin suojelemiseksi. EU:n tasolla tulee tehostaa kansainvälisten terveyskriisien ehkäisyä, valmiutta, valvontaa ja torjuntaa sekä hätätilanteiden koordinoitua. On kannatettavaa, että EU pyrkii vahvistamaan toimintakykyään myös terveyssektorilla, sillä yhdentyneessä Euroopassa yksikään jäsenmaa ei ole suojassa laajamittaisilta terveysuhilta ilman yhteistä ja tehokasta strategiaa. Pandemioiden lisäksi EU:n on yhteisillä ponnisteluilla torjuttava myös esimerkiksi antibioottiresistenssin kaltaisia globaaleja terveysuhkia. Suomi kannattaa nykyistä toimivallanjakoa terveyspolitiikan alalla. EU-toimilla ei tule rajoittaa jäsenvaltioiden yksinomaisessa toimivallassa olevia asioita, kuten terveyspalveluiden järjestämistä. EU:n terveyspolitiikka tukee ja täydentää kansallisia toimia sekä auttaa varmistamaan, että terveys huomioidaan kaikessa EU-politiikassa. EU:n toimet tukevat jäsenmaita terveyden edistämässä ja sairauksien ehkäisyssä.

EU:n on jatkossa paremmin seurattava **kriittisten lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden ja tarvikkeiden saatavuutta**. EU-tason järjestelmällä kysynnän ja tarjonnan seurantaan voidaan varmistaa lääkkeiden saatavuus myös kriisien aikana. EU-yhteistyötä

huoltovarmuuden edistämiseksi on kehitettävä muun muassa yhteisissä hankinnoissa sekä muiden välttämättömien tarvikkeiden saannin turvaamisessa. Päätösvallan kansallisesta osallistumisesta hankintoihin ja välttämättömien tarvikkeiden turvaamisesta tulee kuitenkin jatkossakin kuulua jäsenvaltiolle.

3.8 Toimivampi talous- ja rahaliitto

Muuttuvassa globaalissa toimintaympäristössä toimivalla talous- ja rahaliitolla (EMU) on keskeinen merkitys EU:n yhteisten arvojen, kriisinkestävyys, poliittisen koheesion sekä EU:n ja Suomen kokonaisturvallisuuden näkökulmasta.

Talous- ja rahaliitossa on ensisijaisen tärkeää, että vastuu talouspolitiikasta kuuluu jäsenvaltioille itselleen, perussopimusten mukaisesti. Tämän toteutuminen edellyttää, että jäsenmailla on aitoa talouspoliittista liikkumavaraa. Jäsenmaiden on kyettävä luomaan hyvinä aikoina itselleen liikkumavaraa huonoja aikoja varten. On tärkeää selvittää mahdollisuuksia monimutkaiseksi muodostuneen **finanssipolitiikan sääntökehikon** yksinkertaistamiseksi, perussopimuksia kuitenkin avaamatta. Varsinkin jäsenvaltioiden velkakestävyyteen sekä vaihtotaseiden mahdollisiin epätasapainoihin on keskityttävä entistä painokkaammin. Rahapolitiikan ja finanssipolitiikan keskinäinen yhteensopivuus on yhä tärkeämpää. Velkajärjestelyjen hallitun toteuttamisen edellytyksiä tulisi parantaa euroalueella. Talouspolitiikan sääntökehikon on mahdollistettava suhdannetilanteeseen nähden oikeinmitoitettun finanssipolitiikan harjoittaminen, mikä tulee ottaa huomioon, mikäli **finanssipoliittista sopimusta** ja sen roolia uudelleentarkastellaan.

EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen säännöt on luotu hillitsemään riskiä jäsenvaltioiden ylivelkaantumiselle ja siten ennaltaehkäisemään osaltaan rahapoliittisen itsenäisyyden rapautumista. Jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinoinnissa **eurooppalainen ohjausjakso** on keskeinen. Eurooppalainen ohjausjakso on ensisijainen väline maiden välisten erojen tasaamiseksi, työllisyyden sekä sosiaalisen koheesion edistämiseksi ja euroalueen vakauden ylläpitämiseksi. Suomi tukee YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) huomioimista osana eurooppalaista ohjausjaksoa ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan ohjausjakson toiminnan tasapainoiseen kehittämiseen niin, että se lähtökohteisesti keskittyy talouspolitiikan koordinaatioon, mutta huomioi paremmin taloudellisten, sosiaalisten, työllisyyden ja ympäristötoimenpiteiden ja -politiikkojen vaikutukset toisiinsa sekä edistää ekologista jälleenrakentamista. Osana talouspolitiikan ohjausjaksoon liittyvää valmistelua käydään tiivistä vuoropuhelua eri tahojen, kuten työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Prosessi ei kuitenkaan saisi kokonaisuutena ylikuormittaa.

Covid-19-kriisin yhteydessä perustettu **työttömyysriskien lieventämisen tukiväline** (SURE) on poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu akuuttiin kriisiin vastaamiseksi.

Mikäli keskustelu uusista pysyvistä järjestelyistä nousee EU-tasolla, tulee siihen varautua huolella selvittämällä järjestelyjen tarvetta, hyötyjä ja riskejä. Pysyviä muutoksia EU:n talouspolitiikan rakenteisiin ei tulisi tehdä vastauksena akuuttiin kriisiin. Yhteistyötä suhdannepolitiikan paremmaksi hallitsemiseksi finanssipolitiikassa voidaan lisätä myös jäsenvaltioiden keskinäisellä, erikseen sovittavalla samansuuntaisella toiminnalla.

Suomi kannattaa **vahvan sijoittajavastuun** toteutumista. Ylivelkaantuneiden jäsenvaltioiden ja pankkien ongelmia on kyettävä hoitamaan ilman merkittäviä kielteisiä seurausvaikutuksia EU:n rahoitus- ja pääomamarkkinoille. Lisäksi toimenpiteet eivät saa lisätä uuden finanssikriisin riskiä euroalueella tai heikentää Euroopan keskuspankin (EKP) kykyä turvata euroalueen vakautta. Valtioiden ja pankkien välinen noidankehä on merkittävä este hallituille jäsenvaltioiden velkajärjestelyille. Sen heikentämiseksi on jatkettava työtä, etenkin luottolaitossääntelyllä. Käytännössä pitäisi pystyä varmistamaan, että pankeilla olisi riittävästi omaa pääomaa suhteessa siihen luottorisktiin, jolle ne altistuvat rahoittaessaan valtioita. Myöskään mittavat keskuspankkien sijoitukset valtioiden joukkovelkakirjalainoihin eivät saisi estää hallittujen velkajärjestelyiden toteuttamista, minkä vuoksi valtioiden joukkovelkakirjalainojen yhteistoimintalausekkeita tulee edelleen vahvistaa.

Euroopan vakausmekanismia (EVM) koskeva sopimus on uudistettu hiljattain, eikä sen avaamiselle ole lähiaikoina tarvetta. EVM:n kehittämistä ja paikkaa EMU:n arkkitehtuurissa on kuitenkin säännönmukaisesti arvioitava.

Suomen peruslähtökohta **pankkiunionin loppuunsaattamisessa** perustuu laajamittaiseen ja tehokkaaseen sijoittajavastuun toimeenpanoon, jotta veronmaksajien kustannusten minimointi pankkikriiseissä olisi mahdollista. Pankkiunionin syventäminen ja riskien jakaminen taloudellisesti kestävällä tavalla ovat mielekkäitä tavoitteita. **Yhteinen talletussuoja** voi oikein toteutettuna tuottaa lisäarvoa rahoitusvakauden näkökulmasta. Riskien jakamisen pankkiunionissa tulee kuitenkin perustua reiluun, vakuutustyyppiseen järjestykseen, jossa yhteisen talletussuojan maksut heijastelevat riskien kulloistakin jakautumista. Valtiolainojen vakavaraisuuskohtelun muuttaminen siten, että pankeilla olisi kannuste hahjauttaa valtiolainaportfolioitaan, olisi edistysaskel rahoitusvakauden näkökulmasta. Jotta yhteisessä talletussuojassa voidaan edetä, on rakennettava tiekartta, jossa sovitaan riskejä vähentävistä toimita, palautetaan jo sovitun kriisinratkaisujärjestelmän uskottavuus ja uudistetaan pankkisääntelyä valtioiden velkajärjestelyjen mahdollistamiseksi.

Pääomamarkkinaunioni on tarpeellinen kilpailukykyisen EU:n rahoitusmarkkinan luomiseksi. Pääomamarkkinaunionin tavoitteena tulee lisäksi olla tehokkaan ja likvidin rahoitusmarkkinan varmistaminen, jossa markkinariskit on oikein hinnoiteltu ja sijoittajavastuu osaltaan toteutuu. Pääomamarkkinaunionin loppuunsaattaminen edistäisi myös tavoitetta heikentää pankkien ja valtioiden välistä yhteyttä. Pääomamarkkinaunioniin liittyen keskustelu jatkuu EU-tasolla erityisesti maksukyvyttömyyslainsäädännön, verotuksen ja yhtiöoikeuden lisäharmonisointitarpeista. Suomi on valmis tutkimaan, miten EU-tason toimilla

voitaisiin edistää syvemmän pääomamarkkinaunionin toteutumista. Mahdollisen lisäharmonisaation osalta tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota paremman sääntelyn periaatteiden noudattamiseen sekä kunkin ehdotuksen oikeasuhtaisuuteen.

3.9 Kertaluonteinen elpymisväline ja sen tehokas toimeenpano

Suomi korostaa, että covid-19-kriisin aiheuttamiin talousvaikutuksiin liittyvä **elpymisväline** on kertaluontoinen ja poikkeuksellinen kriisitoimi, jonka kesto ja käyttötarkoitus ovat selkeästi rajatut. Elpymisvälineen oikeusperusta on poikkeukselliseen kriisitilanteeseen vastaaminen. Elpymisväline toteutetaan EU:n perussopimus-, lainsäädäntö- ja toimielinkehikon sisällä, toimielinten välistä tasapainoa horjuttamatta. Suomi on hyväksynyt elpymisvälineen näillä reunaehdoilla. EU:n monivuotinen rahoituskehys on jatkossakin ensisijainen tapa rahoittaa unionin toimintaa.

Suomelle on keskeistä, että elpymisvälineestä jäsenvaltioille kohdennettavaa rahoitusta käytetään sovitulla tavalla **kasvua ja kilpailukykyä parantaviin rakenteellisiin uudistuksiin sekä ilmastotoimiin**. Olennaista on, että rahoitusratkaisut tukevat unionin laaja-alaisia politiikkatavoitteita, kuten vihreää ja digitaalista siirtymää. Myös sosiaali- ja terveysjärjestelmien resilienssi, ihmisten työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen sekä tasa-arvoiset mahdollisuudet ovat tärkeitä paitsi inhimillisestä myös työllisyyden ja talouden kestävän elpymisen näkökulmasta. Kansallisesti on huolehdittava elpymisvälineen tarjoaman rahoituksen täysimääräisestä hyödyntämisestä tavalla, joka tukee elvytystoimiamme sekä hallitusohjelman tavoitteita.

3.10 Reilu verotus ja omat varat

Oikeudenmukainen, tehokas ja kestävä verotus on keskeisessä roolissa pyrittäessä vihreään kasvuun ja digitaaliseen talouteen. Verotuksen on tuettava kestävä kehitystä ja ilmastonmuutoksen hillintää niin kansainvälisesti kuin kansallisesti sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja veropohja turvaten samalla kilpailukyvystä huolehtien. Verotuksella on ohjattava kestävämpiin valintoihin tuotannossa ja kulutuksessa.

Globalisoitunut talous ja tekninen kehitys uhkaavat perinteistä verotuksen päätehtävää: yhteiskuntien palveluiden ja etuuksien rahoittamista. Nykyisessä järjestelmässä yritykset toimivat kansainvälisesti ja sääntely on pitkälti kansallista. Julkisten palveluiden kestävä rahoitus edellyttää **veropohjien tiivistämistä kansainvälisesti**. Samalla kansalaiset

voivat kokea verotuksen oikeudenmukaiseksi ja liike-elämässä edistetään aitoa kilpailua. Suomen suhtautuminen veropoliittisiin aloitteisiin pohjautuu näihin lähtökohtiin.

Suomi katsoo, että **yksimielisyysvaatimus** ja erityinen lainsäätämisyjärjestys on säilytettävä EU:n veropolitiikassa silloin, kun asia koskee kansallisen veropolitiikan ydintä ja unionin verolainsäädännön harmonisointia. Siirtyminen määräenemmistöpäätöksiin tietyllä alalla tai tietyissä tapauksissa edellyttää Eurooppa-neuvoston yksimielistä päätöstä.

Määräenemmistöpäätöksenteon käyttöönottoa on mahdollista harkita poikkeuksellisesti harmaan talouden, haitallisen verokilpailun, veronkierron ja veropetosten torjumiseksi rajatuissa kokonaisuuksissa, **esimerkiksi koskien jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa ja muuta hallinnollista yhteistyötä**. Suomi edistää läpinäkyvyyttä rajat ylittävässä verotuksessa ja tilinpäätösasioissa.

Veroparatiisien vastaisessa työssä hyväksi havaittuja keinoja tulee edelleen vahvistaa niin EU:ssa kuin globaalistikin. Kilpailua vääristävät verokannustimet ja muu haitallinen verokilpailu tulee tunnistaa, ja niihin on puututtava tehokkaasti myös EU:n veropolitiikassa. Haitallisessa verokilpailussa häviävät lopulta kaikki maat. Suomi tukee ja osaltaan edistää veronkierron, aggressiivisen verosuunnittelun sekä harmaan talouden vastaisia toimia ja verotuksen läpinäkyvyyden parantamista kansainvälisen yhteistyön avulla. Tavoitteena ovat tiiviimmät ja laajemmat veropohjat, jotta yritysten voitot ja muut tulot tulevat kertaalleen verotetuiksi.

Kansainvälisiin verotushaasteisiin EU:n tulee kyetä vastaamaan yhtenäisenä. Keskustelu **yritysverotuksen** uudistamistarpeesta jatkuu myös EU:ssa. Erityisesti digitalisaation myötä tulee tarkasteltavaksi veronkantoa ja verotuottojen jakautumista koskevia uudistuksia. Suomi osallistuu aktiivisesti eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön, jolla varmistetaan alustatalouden ja digitalouden yritysten verotus. Suomi edistää sellaisia kansallisia ja kansainvälisiä ratkaisuja, jotka turvaavat ja vahvistavat Suomen veropohjaa globaalisti kestäväällä tavalla sekä edistävät yritysten välistä reilua kilpailua tukkimalla verovälttelyn mahdollisuuksia. Pidemmän aikavälin tavoitteena konserneja tulisi periaatteessa voida verottaa yhtenä kokonaisuutena.

Suomi osallistuu aktiivisesti **EU:n yhteisen yhteisöveropohjan** (CCTB) edistämiseen. Suomi pitää tärkeänä maakohtaista veroraportointia koskevaa tilinpäätösdirektiivin muutoksen hyväksyntää, jotta yritystoiminnan läpinäkyvyys lisääntyy ja kilpailua vääristävä verosuunnittelu vähenee. Uudistusten vaikutukset Suomen verotuottoihin, verojen kohtaantoon sekä talouden kasvuedellytyksiin selvitetään riippumattomasti osana valmistautumista.

Monivuotisen rahoituskehysten uudistamista tulee jatkaa. Suomi suhtautuu avoimesti ja rakentavasti **EU:n omien varojen järjestelmän, eli rahoituskehysten tulopuolen, kehittämiseen** ottaen huomioon myös elpymisvälineen rahoittamiseen liittyvät näkökohdat. EU:n mahdollisten uusien omien varojen tulisi olla luonteeltaan laaja-alaisia ja kansainvälisiä.

Suomi osallistuu aktiivisesti keskusteluun unionin uusista omista varoista ja arvioi tulevia ehdotuksia, kuten **hiilidioksidipäästöjen tullimekanismia ja digitaaliveroa**, kansallisen ja eurooppalaisen kokonaisedun näkökulmasta. EU:n omia varoja kehittämällä voidaan esimerkiksi vähentää elpymisvälineen takaisinmaksusta jäsenvaltioille aiheutuvaa maksuosuutta. Muutokset omien varojen järjestelmään eivät saa suhteettomasti lisätä Suomen maksuosuutta. Päätökset EU:n omista varoista tulee säilyttää yksimielisen päätöksenteon piirissä.

EU:n rahoitusta koskevia uudistuksia tehtäessä on arvioitava, miten nämä voidaan kytkeä unionin muihin käynnissä oleviin uudistuksiin ja keskeisiin tavoitteisiin, kuten ilmastonmuutoksen torjuntaan ja sisämarkkinoiden toiminnan tehostamiseen.

4 EU vahvana globaalina toimijana ja turvallisuusyhteisönä

Voimistunut suurvaltakilpailu ja ideologinen vastakkainasettelu sekä Euroopan lähi-alueiden epävakaus korostavat tarvetta lujittaa EU:ta globaalina toimijana ja turvallisuuden tuottajana. On yhä tärkeämpää, että EU edistää yhteisiä arvojaan jännitteitä lieventäen. Globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, pandemiat, muuttoliike, väestönkasvu, eriarvoisuuden lisääntyminen ja teknologinen muutos korostavat keskeisen kehityksen kokonaisvaltaisen edistämisen ja kansainvälisen yhteistyön merkitystä sekä tarvetta sovittaa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden toimet yhteen entistä paremmin. Kumppanuudet ja toiminta eri kansainvälisillä foorumeilla lujittavat EU:n kriisinsietokykyä.

4.1 Arvojaan ja etujaan edistävä unioni

Suomi pitää **EU:n globaalien roolin ja vaikutusvallan vahvistamista** välttämättömänä. Tämä edellyttää unionilta nykyistä strategisempaa otetta ja vahvempaa yhtenäisyyttä, EU:n sisäisten ja ulkoisten politiikkojen johdonmukaisuutta sekä tehokkaampaa päätöksentekoa. Suomi katsoo, että EU:n strategisen autonomian vahvistaminen yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tarkoittaa unionin arvojen ja etujen entistä määrätietoisempaa edistämistä, vahvempaa vastuunkantoa ja kumppanuuksia sekä ulkoisen toimintakyvyn parantamista.

Suomi tukee EU:n **yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä**. EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealla edustajalla on oltava vahva mandaatti viedä eteenpäin EU:n ulkopoliittisia tavoitteita, joiden saavuttamista voidaan edistää myös delegoimalla korkean edustajan tehtäviä tapauskohtaisesti jäsenvaltioiden ulkoministereille. **Määräenemmistöpäätösten ja rakentavan pidättäytymisen käytön** lisäämisellä voidaan osaltaan vahvistaa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan nopeutta ja uskottavuutta. Suurvaltojen kilpailuasetelmassa EU:n on kyettävä muodostamaan tehokkaasti omat kantansa tavoitteidensa pohjalta sekä tarvittaessa suojaamaan etujaan ulkopuoliselta paineelta. EU:n toimintakyvyn kannalta on myös tärkeää, että yhteisiä linjauksia noudatetaan.

Suomi vaikuttaa siihen, että EU:n **pakotepolitiikka** on johdonmukaista, oikeasuhtaista, kohdennettua ja pohjautuu vahvaan oikeusperustaan. Pakotteiden vaikuttavuutta parantaa toimiva vuoropuhelu kumppaneiden kanssa ja pakotteiden yhdensuuntaisuus. Suojautuminen kolmansien maiden pakotteiden haitallisilta vaikutuksilta edellyttää EU-tason toimia.

EU:lla on merkittävä rooli globaalihallinnan rakenteiden muokkaamisessa. YK-pohjaista **sääntöihin perustuvaa monenvälistä järjestelmää** tulee vahvistaa ja tarpeen mukaan myös uudistaa. Kansainvälisen oikeuden kunnioittamisen sekä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämisen tulee olla kaiken EU:n ulkoisen toiminnan ytimessä. Myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen on huomioitava läpileikkaavasti. EU:n arvoja tulee edistää määrätietoisesti globaalilla tasolla yhdessä kumppanien kanssa.

Covid-19-kriisi on korostanut globaalia keskinäisriippuvaisuutta ja yhteisten ratkaisujen tarvetta. Se on myös lisännyt eriarvoisuutta maailmanlaajuisesti. Ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin absoluuttisessa köyhyydessä elävien määrä kasvaa. EU:n on säilytettävä keskeinen asemansa kehityspolitiikassa ja humanitaarisessa avussa sekä globaali johtajuus **kestävän kehityksen Agenda 2030** -toimintaohjelman ja **Pariisin ilmastopöytäkirjan** toimeenpanossa. EU:n kehityspolitiikka on huomioitava aiempaa paremmin osana EU:n ulkosuhdetoimintaa ja jäsenvaltioiden kehityspolitiikan koordinaatiota on tehostettava. Uuden yhtenäisemmän ja joustavamman EU:n **ulkosuhderahoitusjärjestelmän** mahdollisuudet tulee hyödyntää täysimääräisesti. **Yhteyspolitiikalla** voidaan tarjota EU:n arvojen ja intressien mukaisia vaihtoehtoja ja syventää EU:n kumppanuuksia globaalisti. EU:n globaalissa covid-19-pandemiaan liittyvässä tuessa noudatetun *Team Europe* -lähestymistavan hyviä käytäntöjä tulee soveltaa myös jatkossa unionin näkyvyyden sekä kehitysyhteistyön tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Suomi tukee EU:n kokonaisvaltaisen kumppanuuden kehittämistä **Afrikan** maiden ja Afrikan unionin kanssa. EU:n ja Afrikan maiden suhteen on pohjaututtava entistä vahvemmin poliittiseen vuoropuheluun, vastavuoroisuuteen ja kaupankäyntiin ja tuettava ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää muutosta.

Yhdysvaltojen ja Kiinan jännitteinen suhde on pakottanut EU:n pohtimaan asemoitumistaan uudessa poliittisessa, taloudellisessa ja ideologisessa kilpailussa. EU:n ja **Yhdysvaltojen** kumppanuuden edistäminen on tärkeää etenkin sääntöpohjaisen järjestelmän, taloudellisten suhteiden ja Euroopan turvallisuuden kannalta. **Kiinan** määrätietoiset pyrkimykset vahvistaa globaalia asemaansa edellyttävät EU:lta johdonmukaista politiikkaa sekä Euroopan arvojen ja etujen vahvempaa puolustamista.

Suomelle EU:n **Venäjä**-politiikan yhtenäisyys on tärkeää. Toimintaa ohjaavat ulkoasiainneuvoston vahvistamat periaatteet. Itä-Ukrainan konfliktin ratkaisuun tähtäävien Minskin sopimusten täysi toimeenpano on edellytyksenä EU:n ja Venäjän suhteiden uudelleen arvioinnille. Pakotteita tulee jatkaa niin pitkään, kunnes niiden asettamiseen johtaneet syyt poistuvat. Samalla EU:n tulee käydä vuoropuhelua ja tehdä yhteistyötä Venäjän kanssa esimerkiksi ilmasto- ja ympäristökysymyksissä.

Helmikuussa 2020 voimaan tullut erosopimus ja joulukuussa 2020 valmiiksi saatu kauppa- ja yhteistyösopimus muodostavat sekä yleiset puitteet että yhteisen ja yksityiskohtaisen sopimuskehikon tulevalle yhteistyölle **Yhdistyneen kuningaskunnan** kanssa. Suomi on tyytyväinen, että sopimukset saatiin aikaan, vaikka osapuolten uusi suhde jääkin EU-jäsenyyteen verrattuna varsin etäiseksi. Kaikki EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä tulevaisuudessa tehtävät uudet sopimukset tulevat osaksi tätä kauppa- ja yhteistyösopimuksella muodostettua kehikkoa ja sen yhteistä hallintomallia, jolleivät osapuolet erikseen toisin sovi. Jo neuvoteltujen sopimusten asianmukaiseen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja varattava riittävät resurssit. Jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvissa asioissa Suomi pyrkii rakentamaan hyvät ja toimivat kahdenväliset suhteet Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa.

EU:n **laajentumispolitiikalla ja naapuruuspolitiikalla** edistetään rauhaa, hyvinvointia ja vakautta Euroopassa. EU:n tulee jatkaa selkeisiin kriteereihin perustuvan ja uskottavan laajentumispolitiikan toimeenpanoa.

Länsi-Balkan on Euroopalle strategisesti keskeinen alue, ja on tärkeää, että EU pysyy sitoutuneena Länsi-Balkanin maiden eurooppalaiseen perspektiiviin. Länsi-Balkanin maiden tulee pitää kiinni jäsenyysperspektiivin tuomista velvoitteista. EU-jäsenyyden tavoittelu edellyttää kumppanimailta EU:n yhteisiin arvoihin sitoutumista. Laajentumisprosessin ehdollisuus on olennaista, ja etenemisen tulee perustua maiden edistykseen jäsenyyskriteerien edellyttämien uudistusten toimeenpanossa. Erityisen tärkeitä ovat kattavat ja johdonmukaiset oikeusvaltiosektorin uudistukset.

Turkin etäännyminen EU:sta on edelleen jatkunut, ja maan demokratia-, oikeusvaltio- ja ihmisoikeuskehitys on huolestuttava. Vuoropuhelua ja yhteistyötä Turkin kanssa tulee kuitenkin jatkaa, eikä EU:n tule katkaista Turkin EU-jäsenyysprosessia, sillä tämä on edelleen viitekehys, joka mahdollistaa Turkin kehityksen seurannan ja kriittisenkin vuoropuhelun. EU:n Turkki-politiikan tulee olla pitkäjänteistä ja johdonmukaista kaikilla osa-alueilla.

Suomi jatkaa keskeistä rooliaan EU:n **arktisen politiikan** vahvistamisessa. Arktisten kysymysten ja arktisen yhteistyön merkitys EU:ssa tulee ymmärtää koko unionin kannalta, ja EU:n tulee edistää arktisen alueen kestävä kehitystä ja vakautta. EU:n arktisen politiikan kannalta keskeisiin tekijöihin kuuluvat ilmastonmuutoksen hillintä ja alkuperäiskansojen oikeuksien turvaaminen sekä pohjoisten yhteisöjen hyvinvointi. Suomi pitää tärkeänä EU:n arktisen politiikan päivittämistä vastaamaan nykytarpeisiin. EU-rahoituksella on tärkeä merkitys EU:n arktisen roolin vahvistamisen ja arktisen yhteistyön edistämisen kannalta. Arktisen neuvoston merkitys keskeisimpänä yhteistyöfoorumina tulee korostumaan. Myös yhteistyötä pohjoismaisten kumppaneiden kanssa vaalitaan.

Suomi tukee EU:n toimintaa **pohjoisen ulottuvuuden** politiikassa ja sen alla toimivissa kumppanuuksissa. Yhteistyö tarjoaa käytännönläheisiä välineitä Suomen ja EU:n tavoitteiden edistämiseksi niin arktisilla alueilla, Itämeren alueella kuin EU:n ja Venäjän raja-alueilla muun muassa ilmasto- ja ympäristöyhteistyön, ydinturvallisuuden, terveystieteiden ja liikenteen ja logistiikan aloilla.

4.2 Kokonaisvaltainen lähestymistapa muuttoliikkeeseen ja Schengen-alueen kehittämiseen

Muuttoliike on pysyvä ilmiö, johon liittyvät jäsenvaltioiden tarpeet ja kyky hyödyntää laillista maahanmuuttoa, mutta myös jokaisen jäsenvaltion vastuu muuttoliikkeen hallinnasta ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta. Muuttoliike edellyttää **kokonaisvaltaisia, yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja**, joihin kaikki jäsenvaltiot osallistuvat ja sitoutuvat ja joilla voidaan vastata sekä EU:n sisäisiin tarpeisiin että muuttoliikkeen perimmäisiin syihin. Kaikessa EU:n ja jäsenvaltioiden toiminnassa on **noudatettava kansainvälisen oikeuden velvoitteita sekä perus- ja ihmisoikeuksia**.

Laillisten väylien kehittäminen ja niiden saavutettavuus muodostavat keskeisen osan kokonaisvaltaisesta ja kestävästä EU:n muuttoliikepolitiikasta. Laillisella maahanmuutolla on tärkeä merkitys unionin työvoima- ja osaamisvajeen vähentämisessä sekä kilpailukykyyn vahvistamisessa. EU:n tulee kehittää toimia, joiden avulla se menestyy nykyistä paremmin osaajista käytävissä kansainvälisessä kilpailussa. Laillinen maahanmuutto on kytkettävä EU:ssa tiiviimmin osaamisen, kilpailukykyyn ja elinkeinopolitiikan edistämiseen. Osana laillisten väylien kehittämistä uudelleensijoittamisen lisääminen EU:n laajuisesti on tärkeää haavoittuvimmassa asemassa olevien pakolaisten auttamiseksi.

On tärkeää luoda tasaveroisia ja kestäviä **kumppanuuksia** muuttoliikkeen lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa ja edistää niiden kautta EU:n tavoitteita liittyen esimerkiksi muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttamiseen ja muuttoliikkeen hyvään hallintaan. Kumppanuuksissaan EU:n tulee pyrkiä vaikuttamaan siihen, että myös kumppanimaiden muuttoliikepolitiikka olisi kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa.

EU:n **ulkorajavalvonnan** tulee toimia tehokkaasti ja uskottavasti sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen kaikissa tilanteissa. Ulkorajavalvonnalla on ylläpidettävä rajaturvallisuutta ja sen yhteydessä on noudatettava oikeutta hakea kansainvälistä suojelua.

On tarve kiinnittää nykyistä enemmän huomiota ihmishenkien menetyksiin Välimerellä arvioitaessa EU:n muuttoliikejärjestelmää sekä kehittää keinoja näiden välttämiseksi.

Suomi tukee ratkaisun löytämistä **yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistukseen**, sillä tarve nykyistä toimivammalle järjestelmälle on ilmeinen. Järjestelmän perustana tulee vastaisuudessaakin olla oikeus hakea turvapaikkaa EU:ssa. Tavoitteena on hallittu ja toimiva turvapaikkapolitiikka sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen parantaminen koko EU:ssa. Vuosien 2015–2016 muuttoliikekriisi paljasti merkittäviä puutteita yhteisessä turvapaikkajärjestelmässä. On keskeistä löytää luottamus jäsenvaltioiden välillä ja usko EU:n kykyyn vastata muuttoliikkeeseen sekä hallitusti ja vaikuttavasti että perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen kaikissa tilanteissa. Kriisinkestävä järjestelmä perustuu laadukkaaseen tilannekuvaan, yhteiseen strategiayöhön ja tulevan kehityksen ennakkointiin.

EU:ssa on luotava selkeät ja toimivat **järjestelyt pelastusoperaatioiden jälkeisten mairinnousujen, muuttoliikepaineen ja kriisien tilanteisiin**. On Suomen etu ulkorajavaltiona, että jäsenvaltioille kohdistetaan nopeasti ja vaikuttavasti niiden tarvitsema tuki ja varmistetaan yhteisen turvapaikkajärjestelmän toimivuus ja muuttoliikkeen hallinta myös edellä mainituissa poikkeustilanteissa. On myös tärkeää, että EU:ssa luodaan kaikkia jäsenvaltioita sitova yhteisvastuumekanismi. Annettavan tuen muotoihin tarvitaan joustoa, mutta järjestelmän toimivuuden kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot osallistuvat kattavasti sisäisiin siirtoihin.

EU tarvitsee nykyistä toimivammat **turvapaikka- ja paluumenettelyt**, joilla voidaan kansainvälisen oikeuden velvoitteita noudattaen varmistaa, että suojelua tarjotaan nopeasti sitä tarvitseville ja että paluumenettelyyn ohjataan viipymättä ne, jotka eivät ole suojelun tarpeessa. On tärkeää, että menettelyt takaavat kaikilta osin hakijoiden oikeusturvan toteutumisen, asioiden yksilöllisen käsittelyn ja palautuskiellon noudattamisen. Lisäksi on välttämätöntä huomioida haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten alaikäisten ja ihmiskaupan uhrien, tarpeet sekä lapsen etu ja oikeudet, joiden toteutumisesta on huolehdittava täysimääräisesti. Laitonta maahantuloa ja maassa oleskelua ilman laillista oleskeluoikeutta tulee ehkäistä tehokkaammin sekä palautuksia toimeenpanna nykyistä toimivammin palautuskieltoa kunnioittaen.

Tehokas paluujärjestelmä sekä **toimiva takaisinottoyhteistyö** kolmansien maiden kanssa ovat myös keskeinen osa muuttoliikekokonaisuutta.

Suomen tavoitteiden mukaisesti EU:n **monivuotisessa rahoituskehyksessä** kohdennetaan kulunutta kautta enemmän varoja muuttoliikkeen hallinnan sisäisiin ja ulkoiisiin toimiin. On tärkeää, että lisärahoitusta hyödynnetään tehokkaasti Suomelle keskeisiin asioihin, kuten uudelleensijoittamiseen ja kotouttamisen kehittämiseen EU:n laajuisesti.

Suomi toimii aktiivisesti **kotouttamiseen** liittyvässä EU-yhteistyössä muun muassa hyviä käytäntöjä kehittäen ja hyödyntäen.

Vapaan liikkuvuuden **Schengen-alueesta** saatavat hyödyt ovat kansalaisille ja yrityksille keskeinen EU-jäsenyydestä saatava lisäarvo. Vapaan liikkuvuuden ja Schengen-järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi ja niiden väärinkäytön torjumiseksi jäsenvaltioilla tulee olla käytössään tehokkaat ja oikeasuhteiset keinot yleisen järjestyksen ja sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Suomi osallistuu aktiivisesti Schengen-järjestelmän kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja tukee Schengen-alueen vahvistamista.

4.3 Kansalaisten kokonaisturvallisuus

Euroopan turvallisuusympäristöä ovat viime vuosina värittäneet kriisit lähialueilla, hybridi-vaikuttaminen ja kyberuhat. Muuttuva turvallisuusympäristö edellyttää ennakoivaa ja **kokonaisvaltaista lähestymistapaa** EU:n, sen jäsenvaltioiden ja kansalaisten turvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi tukee EU:n **turvallisuus- ja puolustuspolitiikan** vahvistamista ja kehittämistä. EU:n on pystyttävä kantamaan vastuuta omasta ja lähialueidensa turvallisuudesta.

EU:ssa turvallisuus- ja puolustusyhteistyön suunnasta käynnistetty **strateginen keskustelu** tarjoaa mahdollisuuksia parantaa unionin valmiuksia ja varautumista. Samanaikaisesti yhteistyötä vakavien häiriö- ja kriisitilanteiden ennakoinnaksi, ennaltaehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi on tarpeen lujittaa EU:n eri toiminta-aloilla. **Yhteisvastuulauseke** (SEUT 222 artikla) ja **keskinäisen avunannon lauseke** (SEU 42 (7) artikla) vahvistavat unionia turvallisuusyhteisönä ja lisäävät jäsenvaltioiden keskinäistä solidaarisuutta. Edellytyksenä yhteisvastuulausekkeen soveltamiselle on jäsenvaltion joutuminen terrori-iskun taikka ihmisen tai luonnon aiheuttaman suuronnettomuuden kohteeksi. Keskinäisen avunannon lauseke on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, jos jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Lausekkeiden joustava luonne on säilytettävä, jolloin niitä on mahdollista käyttää esimerkiksi vakavaan hybridivaikuttamiseen vastaamisessa.

Solidaarisuudella on Suomelle vahva turvallisuuspoliittinen merkitys, ja Suomi kantaa vastuuta Euroopan turvallisuudesta yhdessä muiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Solidaarisuus tarkoittaa sitä, että Suomi saa pyydettyä apua ja että Suomi antaa tarvittaessa apua toiselle jäsenvaltiolle tai Euroopan unionille. Avun pyytäminen ja antaminen perustuvat kansalliseen päätökseen. Solidaarisuus tulee nähdä myös laajemmin, esimerkiksi osallistumisena turvallisuuden vahvistamiseen unionin kaikilla lähialueilla, kuten kriisinhallintaan Afrikassa.

Suomi osallistuu aktiivisesti **EU:n sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan** ja kriisinhallinnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Kriisinhallinnan tehostamisessa on kyse niin rauhan ja vakauden edistämisestä kuin EU:n uskottavuuden vahvistamisesta.

EU:n ja Naton toimiva yhteistyö on Suomen etu. **EU:n ja Naton välisen yhteistyön** on oltava kummankin osapuolen kannalta hyödyllistä ja luonteeltaan toisiaan täydentävää. EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön kehittäminen hyödyttää myös Natoa eurooppalaisen turvallisuuden ja eurooppalaisten suorituskykyjen vahvistuessa. Erityisen hyödyllistä on yhteistyö hybridi- ja kyberkysymyksissä, digitalisaatioon ja murrosteknologioihin, kuten tekoälyyn, liittyvissä kysymyksissä sekä sotilaallisen liikkuvuuden edistämisessä. Suomi edistää Euroopan turvallisuutta vahvistavaa EU:n ja Naton välistä yhteistyötä sekä transatlanttista yhteistyötä myös globaaleissa kysymyksissä, kuten terveysturvallisuuden vahvistamisessa.

EU:n **yhteisen rahoituksen** turvallisuudessa ja puolustuksessa on edistettävä eurooppalaisen puolustusteollisuuden kehittämistä ja EU:n jäsenvaltioiden suorituskykyjen parantamista, sotilaallista liikkuvuutta ja kumppanimaiden rauhan ja turvallisuuden vahvistamista.

EU:n puolustusyhteistyön kehittämisessä on olennaista, että jäsenvaltiot täyttävät **pysyvän rakenteellisen yhteistyön** sitoumukset ja että siihen liittyvät yhteistyöprojektit tuottavat konkreettista lisäarvoa.

Suomen tavoitteena on edistää **hybridiuhkien torjunnan** vakiintumista osaksi EU:n varautumista sisäisiin ja ulkoisiin turvallisuusuhkiin kokonaisturvallisuusmallin pohjalta. EU:n tulee ylläpitää yhteistä tilannekuvaa, parantaa kriisinsietokykyä, varautua uusiin uhkiin ja kehittää käytettävissä olevia työkaluja. Hybridiuhkia koskevassa EU-yhteistyössä on keskeistä jäsenmaiden kansallista varautumista tukeviin ja täydentäviin asioihin, kuten tiedusteluanalyysiyhteistyöhön, kriittisen infrastruktuurin suojelemaan, kyberturvallisuusstandardien ja -kyvykkyyksien kehittämiseen, demokraattiseen resilienssiin informaatio- ja vaalivaikuttamisen varalta sekä EU:n toimielinten turvallisuusjärjestelyiden ja -kulttuurin vahvistamiseen. Helsingissä sijaitsevan Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen avulla voidaan kehittää jäsenvaltioiden yhteistyötä ja valmiuksia.

Covid-19-kriisin myötä **huoltovarmuusjärjestelyjen** kehittämisen tärkeys on korostunut EU-tasolla. EU-rahoitusta hyödynnetään täysimääräisesti jäsenvaltioiden avunantovalmiuksien ja kriisivalmiuksien, mukaan lukien *rescEU*-varmuusvarastoinnin, vahvistamisessa. Suomi toimii aktiivisesti EU:n huoltovarmuusyhteistyön ja yhteistyörakenteiden kehittämiseksi.

Kyberturvallisuus on olennainen osa EU:n sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan ja yhteiskuntavakauden sekä kansalaisten yksityisyyden turvaamista. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n kyberturvallisuuteen liittyvän yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen ja tekee yhteistyötä EU:n kybertoimintakyvyn vahvistamiseksi. Tavoitteena on vapaa, avoin ja turvallinen kybertoimintaympäristö, jossa demokratiaperiaatetta, ihmisoikeuksia ja kansainvälistä lakia kunnioitetaan. Kyberrikollisuuden ehkäisemiseksi tulee edelleen kehittää EU:n jäsenvaltioiden oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten yhteistyötä. Yhteiskunnan toimintojen digitalisoituessa EU:n on omaksuttava yhteinen lähestymistapa viestintäverkkojen turvallisuuteen ja jäsenmaiden toteutettava yhteisesti sovitut toimenpiteet.

Työtä kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuuden vahvistamiseksi perus- ja ihmisoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen tulee jatkaa. Turvallisuusympäristön kehitystä on jatkuvasti seurattava ja viranomaisten toimintaedellytyksiä kehitettävä vastaamaan muuttuviin turvallisuusuhkiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää **rikosten ennaltaehkäisyyn**, rikosten **uhrien asemaan** ja **uhrien oikeuksien toteutumiseen** käytännössä. Lainvalvonta- ja oikeusviranomaisille on varmistettava oikeasuhtaiset toimintamahdollisuudet kansalaisiin kohdistuvien rikosten ennalta estämiseksi ja rikollisten rikosoikeudelliseen vastuuseen saattamiseksi myös verkkoympäristössä ja teknologian kehittyessä. Tavoitteena on, että laittomaan sisältöön verkossa puututaan tehokkaasti, jotta verkkoympäristöä ei hyödynnetä laittomassa tarkoituksessa.

Verkossa esiintyvään vihapuheeseen, disinformaatioon ja salaliittoteorioihin puuttumiseksi **yhteistyötä sosiaalisen median yritysten kanssa** tulee jatkaa.

EU-yhteistyö on välttämätöntä **terrorismin torjunnassa**, ja se tukee jäsenvaltioita **väki-
valtaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä**. Terrorismiin ja rajat ylittävään rikollisuuteen, kuten ihmiskaupaan ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttöön, vastaaminen edellyttää tehokasta EU:n välineiden käyttöä. Myös EU-virastoilla on tärkeä rooli jäsenvaltioiden tukemisessa, ja niiden kehittämisessä tulee huomioida uudet tarpeet. Olen-
naista sisäisen turvallisuuden vahvistamiseksi on **kehittää yhteistyötä** sekä **tehostaa tietojenvaihtoa** ja varmistaa **EU-tason tietojärjestelmien yhteentoimivuus**. Ihmis-
kaupan vastaisia toimia EU:ssa on tarpeen lujittaa, ja Suomi peräänkuuluttaa ihmiskaupan vastaisen toiminnan strategiaa.

Rikosoikeudellisen yhteistyön kehittämistä tulee jatkaa vahvistamalla jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja edistämällä digitalisaatiota.

5 EU:n toiminnan ja Suomen EU-vaikuttamisen kehittäminen

EU:n toimintaa on parannettava ja tehostettava EU:n perussopimusten tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntäen. Covid-19-pandemia on osaltaan paljastanut haavoittuvaisuuksia EU:ssa ja jäsenvaltioissa. Samalla se on esimerkki EU:n kohtaamasta kriisistä, jonka myötä EU ja jäsenvaltiot voivat myös vahvistua ja kehittää toimintaansa.

5.1 Osallistavampi ja avoimempi unioni

Unionin toiminta perustuu **edustukselliseen ja osallistavaan demokratiaan**. Nämä toteutuvat unionissa monin eri tavoin. Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa panostetaan kansalaisten osallistamiseen ja unionin toiminnan avoimuuden lisäämiseen. Näin voidaan vastata paremmin kansalaisten huoliin sekä vahvistaa EU:n hyväksyttävyyttä.

EU-politiikkaa tehdään nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin parantamiseksi. EU:n toiminnassa onkin otettava huomioon nuorten näkökulma ja **nuorten osallistamista ja osallisuutta** on määrätietoisesti edistettävä. Nuorten osallistamisen tulisi tapahtua avoimella ja helposti lähestyttävällä tavalla, heidän käyttämiään kanavia hyödyntäen.

EU:n päätöksenteon ja lainsäädäntötyön avoimuus sekä **avoin, aktiivinen ja selkeä viestintä** vahvistavat demokratiaa ja kansalaisten, yritysten ja sidosryhmien osallistumista, lisäävät luottamusta ja vastuuvollisuutta sekä edistävät hyvää hallintoa. Ne tukevat myös disinformaation ja vale uutisten torjuntaa ja tekevät EU:n toiminnan ja tulokset paremmin ymmärretyiksi.

On tärkeää, että **EU-sääntely** on tarkoituksenmukaista, laadukasta ja selkeää. Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden noudattaminen on keskeistä EU-sääntelyn hyväksyttävyyden ja toimivuuden kannalta. Jos tavoitteet voidaan saavuttaa yhtä hyvin tai paremmin kansallisella tasolla, ei EU-sääntely ole tarpeen. EU-sääntelyn tulee perustua luotettavaan ja riittävään tietoon sekä perusteellisiin vaikutusarviointeihin. Kansalaisten, tutkijoiden, järjestöjen, työntekijöiden ja yritysten sekä muiden sidosryhmien näkemykset ovat olennaisia EU-sääntelyn elinkaaren eri vaiheissa, valmistelusta jälkiarviointiin. On tarpeen kehittää helposti ja laajasti saavutettavissa olevia kuulemisen muotoja. Kuulemisten tulee olla tasa-painoisia ja riittävän kattavia yhdenvertaisuus sekä esimerkiksi erilaisten vähemmistöjen edustus huomioiden.

Samalla kun luodaan uutta sääntelyä, tarkastellaan kriittisesti vanhaa sääntelyä ja tarvittaessa yksinkertaistetaan sitä. **Tarpeettoman hallinnollisen taakan välttäminen** on entistä tärkeämpää taloudellisen elpymisen ja uuden kasvun edistämiseksi. Pk-yritysten toimintaedellytysten turvaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. EU-sääntelyä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon EU:n eri toiminta-alojen väliset yhteydet. Hyvin valmistellut ja selkeät EU-säädökset tukevat myös tehokasta kansallista täytäntöönpanoa, mikä edistää kansalaisten ja yritysten oikeuksien toteutumista.

Kansalaisille tulee tarjota mahdollisuuksia osallistua EU:n kehittämistä koskevaan keskusteluun, mihin **EU:n tulevaisuutta koskeva konferenssi** on yksi keino. Muun muassa työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan edustajilla on keskeinen asema kansalaiskeskustelujen edistämässä. Konferenssin painopisteen tulisi olla EU:n strategisen ohjelman 2019–2024 toimeenpanossa ja kansalaisille tärkeissä politiikka-aiheissa, kuten oikeusvaltioperiaate, ilmastonmuutos ja ympäristöhaasteet, kestävä kasvu, sosiaalinen ulottuvuus, kokonaisvaltainen turvallisuus, muuttoliike sekä EU:n rooli maailmassa. Institutionaalisten kysymysten käsittely ei toisi keskustelua lähemmäksi kansalaisia. Konferenssi tulisi käynnistää niin pian kuin mahdollista covid-19-pandemia huomioon ottaen.

5.2 Tehokkaat toimielimet ja päätöksenteko

EU on kehittynyt useilla sektoreilla entistä tiiviimmäksi yhteisöksi. EU:n sisäistä ja ulkoista yhtenäisyyttä ja yhteistä toimielinjärjestelmää tulee vaalia. Tämä on tärkeää myös EU:n kriisinkestävytyden kannalta. **Jäsenvaltioiden tasavertaisuus, toimielinten välinen tasapaino sekä yhteisömenetelmän keskeinen asema** ovat olennaisia periaatteita EU:n kehittämisessä. Yhteisömenetelmällä varmistetaan unionin vakaa ja tasapuolinen toiminta sekä demokratian toteutuminen EU:n päätöksenteossa.

Suomi pitää hyvänä, että **Eurooppa-neuvoston** rooli EU:n yleisten poliittisten suunta-viivojen ja painopisteiden määrittelemisessä on viime vuosina lujittunut. Samalla on muistettava, että Eurooppa-neuvosto ei ole lainsäätäjä. On tärkeää, että yksittäisissä politiikkakysymyksissä kunnioitetaan yhteisömenetelmää.

Yhteisömenetelmän keskeinen elementti on riippumaton ja toimintakykyinen **komissio**, joka tekee tarvittavat aloitteet asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja joka valvoo tehokkaasti EU-oikeuden noudattamista. EU:n perussopimusten mukainen komission puheenjohtajan valintamenettely takaa sen, että puheenjohtaja nauttii laajaa luottamusta sekä jäsenvaltioiden keskuudessa että Euroopan parlamentissa. Eurooppa-neuvoston tosiasiallisen liikkumavaran säilyttäminen komission puheenjohtajaehdokasta ehdottaessa on myös tärkeää Suomen vaikutusvallan näkökulmasta. Suomi pitää välttämättömänä, että komissiossa on jatkossakin jäsen kustakin jäsenvaltiosta.

Neuvoston tulee kyetä tehokkaaseen päätöksentekoon, ja siksi mahdollisuudet määräänemmistöpäätöksiin tulee hyödyntää. Suomi on valmis tapauskohtaisesti tarkastelemaan määräänemmistöpäätöksenteon laajentamista neuvostossa. Olisi muutoinkin tärkeää pyrkiä varmistamaan, etteivät yksittäiset jäsenvaltiot kohtuuttomasti estä EU:ta toimimasta yhteisten tavoitteiden edistämiseksi.

Suorilla vaaleilla valittavan **Euroopan parlamentin** oikeudellinen ja tosiasiallinen vaikutusvalta on kasvanut. Viime kädessä parlamentin hyväksyttävyyys kansalaisten silmissä syntyy sen toiminnan kautta. Suomi pitää Euroopan parlamentin vaalien nykyistä toteuttamistapaa toimivana. Esimerkiksi ylikansallisten listojen käyttöönotto ei ole tarkoituksenmukaista. Asiaan liittyy myös vaikeita oikeudellisia ja poliittisia kysymyksiä. Parlamentin hyväksyttävyyttä edistäisi myös se, että se kokoontuisi täysistuntoihin vain yhteen toimipaikkaan, kuten parlamentti itse on linjannut.

Yhteisten sääntöjen noudattaminen ja sovittujen asioiden tehokas täytäntöönpano kytkeytyvät keskusteluun EU:n hyväksyttävyydestä sekä jäsenvaltioiden välisestä solidaarisuudesta ja luottamuksesta. **EU:n tuomioistuimella** on keskeinen rooli EU-oikeuden noudattamisen varmistamisessa. On tärkeää, että sen ratkaisut pannaan jäsenvaltioissa tehokkaasti täytäntöön.

EU:n toimielinten välistä tasapainoa ei tule horjuttaa. Kullakin EU:n toimielimellä on omat selkeät, EU:n perussopimusten mukaiset asemat ja tehtävät.

Aika ajoin esille on noussut ajatuksia **yhteistyön syventämisestä pienemmällä jäsenvaltiojoukolla**. EU:n perussopimukset mahdollistavat tällaisen nopeamman etenemisen tietyillä aloilla. Ensisijaisena tavoitteena tulisi olla eteneminen samaa tahtia. Niilläkin aloilla, joilla edetään eritahtisesti, yhteistyön on säilyttävä avoimena kaikille.

EU:n perussopimusmuutokset eivät ole ajankohtaisia. Tällä hetkellä vain muutama jäsenvaltio on valmis avaamaan perussopimukset. Suomi katsoo, että päähuomion EU:n toiminnassa tulee olla käytännön työssä EU:n keskeisten tavoitteiden edistämiseksi. Nykyiset perussopimukset tarjoavat tähän toimivat puitteet. EU:n tulevaisuuskonferenssi mahdollistaa ajatustenvaihdon EU:n haasteista ja pidemmän aikavälin kehitystarpeista.

5.3 Toimiva EU-valmistelu

Eurooppalaisiin ratkaisuihin pyrkivällä rakentavalla lähestymistavalla Suomi osoittaa sitoutumisensa EU:n yhteisten prioriteettien toteuttamiseen sekä unionin kehittämiseen ja edistää myös omia tavoitteitaan tehokkaimmin.

Suomen tavoitteiden saavuttamiseksi oikea-aikainen vaikuttaminen on tärkeää, etenkin **ennakkovaikuttaminen komissioon. Eri tasoilla tehdään vaikuttamistyötä myös neuvostossa**, erityisesti puheenjohtajavaltion suuntaan, sekä **yhteistyötä samanmielisten maiden kanssa**. Suomi edistää rakentavaa keskustelua myös jäsenvaltioita jakavista kysymyksistä. Ratkaisuja etsitään kulloinkin tarkoituksenmukaisessa jäsenvaltioiden kokoonpanossa. Tällä tavoin pystytään parhaiten edistämään niin yhteisen ratkaisun löytämistä kuin omien kansallisten etujen huomioimista. Komissioon vaikuttamisen ja neuvostotyöskentelyn ohella **vaikuttaminen Euroopan parlamenttiin** on keskeinen osa Suomen EU-politiikkaa. Sitä tarvitaan etenkin silloin, kun Suomella on asiassa kansallinen erityisintressi.

On olennaista, että Suomi vaikuttaa EU-tasolla jatkuvasti sekä aktiivisesti ja että Suomen EU-puheenjohtajakaudella hankittua kokemusta sekä kontakteja hyödynnetään. Mikäli matkoja ja kasvotusten pidettäviä vaikuttamistapaamisia on vähemmän, tulee huolehtia muunlaisesta **yhteydenpidosta vastinpareihin toimielimissä ja muissa jäsenvaltioissa**.

Suomen EU-politiikan vahvuus on hyvin toimiva **yhteensovittamisjärjestelmä**, jonka avulla varmistetaan johdonmukaiset kannat kaikkiin EU-asioihin ja joka toimii myös tiukoissa aikataulupaineissa ja poikkeuksellisissa tilanteissa. Jaostojärjestelmän toimivuus ja ajantasaisuus varmistetaan arvioimalla ja kehittämällä tarvittaessa EU-jaostojen toimintaa.

Keskeistä on varmistaa hyvä **yhteistoiminta eduskunnan kanssa ja eduskunnan riittävä ja oikea-aikainen tiedonsaanti perustuslain mukaisesti**. Tähän liittyen on tarpeen tarkastella erityisesti eduskuntakirjelmiin liittyviä kysymyksiä.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen vaikuttamismahdollisuudet EU-asioissa turvataan. On tärkeää, että maakunta voi tuoda kantansa esille kansallisen valmistelun varhaisessa vaiheessa.

Kansallisissa valmisteluissa on huomioitava **EU-tason toiminnan muuttuminen**. Komission laaja-alaiset aloitekokonaisuudet vaativat poikkihallinnollista valmistelua, huolellista yhteensovittamista ja vaikutusten arviointia, mikä edellyttää toimintatapojen kehittämistä sekä asianmukaista resursointia valtioneuvostossa. Poliittikkasektorit ylittävät hankkeet sekä kriisiaikoina nopeasti tarvittavat EU-toimet korostavat myös tarvetta vahvistaa EU-oikeudellista osaamista sekä siihen liittyvää neuvontaa ja koulutusta valtioneuvostossa. Nopea ja selkeä EU-oikeudellinen tuki EU-valmistelun eri vaiheissa ja tasoilla edellyttää tiivistä yhteistyötä ja resurssien tehokasta käyttämistä. Myös osallistuminen EU:n tuomioistuimessa vireillä oleviin asioihin on tärkeä osa Suomen EU-poliittisten linjausten tukemista ja EU:n toiminnan kehittämistä koskevaa vaikuttamista. EU:n tuomioistuimessa vireillä oleviin asioihin vaikuttamista hyödynnetään tehokkaammin EU-asioissa.

Muuttuva toimintaympäristö eri kriiseineen on lisäksi otettava huomioon siten, että henkilöresursseja kyetään nykyistä joustavammin kohdistamaan kulloinkin ajankohtaisille ja Suomen prioriteettien kannalta keskeisille sektoreille.

Eritystä huomiota tulee kiinnittää johdonmukaisiin toimiin, joilla turvataan **Suomen riittävät saannot** EU:n eri rahoitusohjelmista.

5.4 Suomalaisia toimieliimiin

Suomalaisten rekrytoitumisen edistäminen EU:n toimieliimiin ja virastoihin on ajankohtainen kysymys. Koko unionin etuja huomioivan politiikan ja unionin hyväksyttävyyden kannalta on keskeistä, että toimieliinten palveluksessa työskentelee mahdollisimman tasapainoisesti kaikista jäsenvaltioista tulevia virkamiehiä. Suomalaisten suhteellinen osuus on kuitenkin vähenemässä nopeasti eläköitymisten takia. Tämän eri jäsenvaltioita eri aikaan koskevan rakenteellisen ongelman korjaaminen edellyttäisi etenkin maakohtaisia rekrytointikilpailuja. EU-uravaihtoehtojen tunnetuiksi tekemistä ja edistämistä Suomessa on kehitettävä ja siksi yhteistyötä sekä valtioneuvoston sisällä että ulkopuolisten tahojen kanssa on lisättävä ja valtioneuvoston resursseja vahvistettava. Olennaista on kyetä tukemaan hakijoita etenkin rekrytointikilpailujen loppuvaiheessa valmennusta tarjoamalla. Lisäksi tarvitaan nykyistä enemmän suunnitelmallisuutta siihen, miten suomalaisia saadaan kannaltamme keskeisiin tehtäviin EU:ssa ja miten suomalaisvirkamiesten EU-uralla etenemistä voidaan tukea.

Kansallisten asiantuntijoiden lähettäminen Suomen EU-politiikan prioriteettien mukaisiin tehtäviin toimieliimiin on tärkeä osa Suomen EU-toimintaa. **EU-valmistelijoiden osamisen vahvistamista** tukee urakierto niin EU-toimielimissä kuin valtioneuvostossakin.

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVESTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN: 978-952-383-713-3 PDF
ISSN: 2490-0966 PDF